

ספר דברי איוב

מ ב ו א

א. לתולדותיו ושמו של הספר.

בשנת 1833 הוציא Angelo Mai ברומה. בכרך השביעי של קובצו *Scriptorum Veterum Nova Collectio* (עמ' 180-191) ספר קדמון בשם *Ἰώβ ... Διαθήκη*. כעין הקדמה לספר כתב בזה הלשון: *Gelasio decreto appellatur (= צוואת איוב, ודאי ספר אפוקריפי וקדום מאד משום שנוכר בפסק של גילאסיוס). מדברים אלו יש ללמד שלא מצא לו Mai שום זכר לספר זה בספריהם של ראשונים חוץ מזכרו בפסקו של גילאסיוס האפיפיור (מש' 496 בערך), שהכניס את שם הספר לרשימת הספרים שאסר לנוצרים להביאם בקהל. ויש לשער שבאותו זמן היה קיים אף תרגום רומי לספר זה והלך לאיבוד, אולי בעטיו של אותו איסור. בפסקו מזכיר גילאסיוס את הספר בשם: *Liber qui appellatur Testamentum Iob, apocryphus* (=ספר שנקרא בשם צוואת איוב, אפוקריפי).*

ודאי הדפיס Mai את הספר מתוך כ"י, אבל לא ראה צורך לרמוז על מקומו וטיבו של הכ"י שהיה ברשותו. על כל פנים, מתוך עצם הנוסח נראה שבאותו כ"י נוסח פגום היה. מתוך קובצו של Mai הדפיס ק' קוהלר את הספר שנית בהוספת תרגום אנגלי ומבוא בספר הזכרון לאלכסנדר קוהוט (*Semitic Studies in Memory of Alexander Kohut*), ברלין 1897 (עמ' 338-264).

ובאותה שנה פרסם אף M. R. James (בקובצו *Apocrypha anecdotata, second series, Cambridge*) את הספר *Testamentum Iob* (=צוואת איוב) בנוסח הגון מתוך כ"י מן המאה הי"א שמצא באוצר הספרים הלאומי שבפאריס. אף הוא הוסיף לכפר מבוא וחילופי נוסחתות בהשוואה עם הוצאת Mai.

ואף על פי שהם קוראים לספר בשם *צוואת איוב* (*Testamentum Iob*) – וכן קרא לספר אף המעתיק של נוסח Mai, שרשם בתחלתו: *Διαθήκη τοῦ ἀμέμπτου καὶ πολυάθλου Ἰώβ καὶ μακαρίου* (=צוואת איוב התם ורבי־הנסיונות והמאושר), – מכל מקום מתחלת הנוסח שבהוצאת James נראה שמעיקרו היה שמו: *ספר דברי איוב* (*Ἰώβ λόγων Βιβλος*). וכן מוכיח עליו תכנו שאינו צוואת שכיב מרע גרידא, על הדרך שמצינו לראשונים שהאב מצוה לבניו היאך עליהם להתנהג בחייהם בעניני חומר ובעניני רוח, אלא בעיקר יש בו בספר זה מתחלתו ועד סמוך לסופו ענין של זכרונות אכטוביוגראפיים המסתיים בספור הסתלקותו הנפלאה של איוב הצדיק הגדול לאחר שחי את חייו הנפלאים.

ב. טיבו של הספר דברי איוב לפי תכנו.

בספר ניתנו, כאמור, זכרונות חייו של איוב שהשמיע לבניו ולבנותיו קודם פטירתו מן העולם ושהעלם בכתב נריה (*Νηρείος*) אחיו (לאיוב היו אחים ואחיות, ע' איוב מ"ב י"א) שהיה שומע את הדברים יוצאים מפיו של איוב באותו המעמד הנפלא סמוך להסתלקותו כשהיו בניו והקרובים אליו נמצאים שם. אף הוא, נריה, הוסיף סיום לדברי איוב בסיפור המעשה על התנהגותו של איוב בחלוקת רכושו לבניו ולבנותיו ועל עצם הענין של הסתלקותו הנפלאה.

ואף על פי שבעיקרו נוסד הספר על התוכן שבשני הפרקים הראשונים ובפרק האחרון שבס' איוב המקראי, מכל מקום חדש הוא לגמרי מתחלתו ועד סופו המוטיב העובר כאן בכל הספר.

בס' איוב המקראי נמצאים כל הדברים מסביב לשאלה היסודית אם באמת היה איוב צדיק לשם שמים או כל גודל צדקתו לא היה אלא מחמת הכלל של *do ut des* (=אני נותן כדי שתתן אתה), שהוא בבחינת מה שאומרים בעברית עֶשֶׂר בשביל שֶׁתִּתְעַשֶׂר. ואילו כאן – בספר דברי איוב – אין לו לעיקר זה שום שייכות לטיבו של הספר. כאן העיקר הוא ההוכחה עד היכן מגיע כחה של היהדות, שהיא מסוגלת להוציא אדם יקר, סגולת המין האנושי, מתוך אומה שהיא מן השפלות ביותר. כעין הד המעשה ברות המואביה יש כאן. הגע בעצמך: אין לך אומה שפלה מעשו-אדום, וצא וראה איזו פרידה טובה יצאה לה ליהדות מתוכה. יש לך בו באיוב כמעט כל אותן המדות הנפשיות שהוציאו לאברהם אבינו מתוך תחומן של בני כשדים והכניסוהו תחת כנפי שכינתו, אותה שכינה שמאו ואילך היתה כלה שלו, שמתוך הכרה שבלב נבעה לו. אותן המדות הוציאוהו אף לאיוב הצדיק הגדול מתוך הסביבה שהיה נתון בתוכה וכמעט במעמד אחד עם אברהם אבינו העמידוהו בתוך פרדסה של אגדת ראשונים. איוב זה, הצדיק הגדול, נכרי היה. מלך ממלכי אדום היה. עוף היתה ארצו ויובב היה שמו בתחלה, עד שלא קרבהו המקום אל שכינתו. והואיל והיה מבניו של עשו דוקא היה עובד עבודה זרה ככל בני זמנו ומקומו. לפסל הגדול – הוא הפסל הוא השטן – היה עובד בהבאת קרבנות על מזבח, כמו שהיו אנשי המקום עושים. ועם כל זה גדול היה האיש, מאין כמוהו בעולם, במדות שבין אדם לחברו: אהבתו לבריות היתה בלי שיעור, ואף היה מקיים אהבתו זו במעשים. אחר כך האירה לו מתוך מעמקי נפשו בהרהורי לילה מחשבה גדולה על היחס שבין אדם למקום, ומתוך אותה מחשבה עמד על הכרת בוראו שהוא קונה שמים וארץ. ומכיון שזכה לעמוד על כך מיד נטל אתו חמשים איש מעבדיו והלך בחשכת אותו הלילה ונתן את הפסל, שהיה קרוב אליו קרבת מקום, וביטל ליראתו, אעיף שקודם לכן במחזה הלילה הודע אליו שרבות יהיה עליו לסבול בעד מעשהו זה מפורענותו של השטן. וכך היה: לכשחזר איוב לביתו אחר נתיצת הפסל מיד התחיל השטן רוקם מזמות ליקח הימנו נקם באכזריות יתרה. מה עשה אותו מנוול? התחפש ובה בדמות עני מחזיר על הפתחים לבקש לחם. בא ועמד לפתחו של איוב ובקש לקבל נדבת-לחם מידו של איוב דוקא ולא מידה של אחת השפחות. תואנה היה מבקש להתראות פנים עם איוב ולבוא עמו במשא ומתן על אותה עֶנְלָה גדולה שעשה לו בנתיצת פסלו. אבל איוב הזדרז אף הוא להקדימהו וצוה על שומרת הפתח שלא תתן לשום בריה ליכנס אל ביתו ולראות את פניו: ענין חשוב ותכוף מעסיקהו ומעכבהו בפנים הבית.

היטב חרה לו לאותו עני מִשָּׁאֵל כששלח לו איוב ביד השפחה פת חררה ולא רצה לראות פניו. אמת, לפי שעה עזב את ביתו של איוב במנוחה, אבל גמר בדעתו ליקח הימנו את נקמתו מבלי לראות את פניו ובלי דין ודברים: עלה למרום ונטל רשות לעשות בכל אשר לאיוב ואף בעצם גופו כרצונו. ולא אחר לעשות מה שעשה: את רכושו של איוב כילה, את בניו המית ואיוב בעצמו לקה על ידו בשחין רע מכף רגלו ועד ראשו. איוב נשתקע, כדרך מוכי שחין, מחוץ לעיר באשפה כשתולעים רוחשות בבשרו, יוצאות ונכנסות בו. אשתו של איוב – זו המלכה מבנות עוף – ירדה למדרגה של עובדת כשפחה והיתה נענה בידי בעליה נותני עבודתה בפת לחם זעומה, שבה היתה מפרנסת את נפשה ואת נפש בעלה המצורע והמנוגע.

בתוך מעמד נורא זה באו אליו, אל איוב, אליפו ובלדר וצופר ואליהוא, ארבעת המלכים חבריו, לראותו. אף הם מבני עשו היו וודאי מחויקים היו בעבודה זרה שלהם. מוכי

תמהן למראה ישיבתו באשפה וביסוריו נכנסו עמו בדברים. נתגלגלו הדברים והגיעו לידי יכוח על השקפת עולמו החדשה של איוב שהיתה ממלאה את לבו יחד עם הכרת בוראו היחיד. מעצמו מוכן, שבויכוח נצח איוב לחבריו: הרי האמת היתה אתו. אף להם, לחבריו, נסלח מן השמים חטאם לאמת ולאיוב. וכי במה אשמים הם אם לא זכו למעלה שיגיה אור האמת אף להם. יוצא מן הכלל היה אליהוא: הוא החציף כלפי איוב ואמתו ולפיכך קבל גויפה מן השמים והחרם על עמדו לצדו של השטן.

מעמד יסוריו של איוב ונסיונו שעמד בהם – כאן היתה הנקודה השלישית והאחרונה בשלימותו המוחלטת. לשלש מעלות יסודיות זכתה נפשו, ושלתן לא בבת אחת, אלא בהדרגה באו לה ובמדה שאין למעלה הימנה: בתחלה בעל צדקה היה, אחר כך הגיע לידי הכרת שמים, ולבסוף על ידי היסורין היה לבעל סבלנות לאין שיעור.

במדות אלו נעשה הגדול שבעולם. ובזכות גדלות זו ראוי היה שיתחדשו לו חיים טובים. והחיים החדשים במדה מלאה ניתנו לו. ולא רק מן הצד החמרי, אלא אף מן הצד הרוחני. אשתו הראשונה נכריה היתה, מבנות עוץ העובדות לאותו פסל שניתן על ידו. אין תימה אם היא לא הבינה להלך רוחו בהשקפתו החדשה. אדרבה, היא היא שנשאה לפניו את הנאום הארוך כשהשיאה אותו לחרף עושהו על היסורין הגדולים שהביא עליו. ובשעה שהיתה מפרנסתו בלחמה הקלוקל הבא לה בעבודת שפחה מזוללת היתה אף היא ממררת את נפשו ביחסה לאמונתו באלהיו.

ובניו הראשונים אף הם לא מן המשובחים היו. הרי מבני בניו של עשו היו ובנים לאמם ומקומם היו: במשתאות היו מבלים ימיהם. ובנים כאלה לגבי צדיק כאיוב ודאי חשודים היו על הרהורים שבלב.

אבל בחייו המחודשים באה לו התחדשות אף בפנה זו, בפנה שבחי הבית. לאחר שזכה להתחזק בהכרת בוראו ומסר נפשו על עבודת שמים ועמד בנסיונותיו המרים עד הגיעו לידי שלימות מוחלטת, נתגלגלה לו אף הזכות להדבק בזווג שני בזרע ישראל: אשתו השנייה דינה בת יעקב אבינו היתה. וענין זה של דביקות בזרע ישראל דבר גדול הוא ובפרט לגבי איוב הצדיק: צא וראה, חוץ ממעשה הצדקה לא ראה ענין חשוב לצוות עליו את בניו לפני מותו מאשר להביע להם רצונו שלא ישאו נשים מן הנכריות (מ"ה ג'). ומדינה בת יעקב העמיד ז' בנים וג' בנות. וזכה שלא רק בבנים לא ראה שום פיסול שיהיו ראויים לקבל עליו תוכחה מפי אביהם קודם מותו, כנהוג לגבי אנשי המעלה מן הראשונים, אלא אף בנותיו גדולה היתה מעלתן: הן הגיעו לידי כך ששרתה עליהן שכינה ואמרו שירה לאלהי אביהן דוקא בשיח של מלאכי עליון. – אשה אשה ומעלתה בקדש. והסוף מכתיר את המעשה: הסתלקותו היתה נפלאה. לא נעשה כך לשום צדיק מצדיקי עולם: עיני בניו ובנותיו והקרובים אליו במחיצתו רואות היו בשעה שבאו ממרומים ונסלו את נשמתו והעלה.

ג. על זמנו של הספר.

בסוף התרגום היווני לס' איוב מיסוד הע' יש תוספת בזה הלשון:
– וכתוב כי הוא (כלו' איוב) עוד יקום לתחיה עם אשר יקימם ה'.
זה נתפרש (ἐπιγενέσθαι) מתוך ספר ארמי (Συριακῆς), והוא ישב בארץ עוץ על גבולות אדום וערב ולפני-כן היה שמו יובב (השוה ברא' ל"ו ל"ג) ונשא אשה ערבית

(1) כונתו ללשון העברית. כיוצא בו קורא פילון ללשון העברית בשם χαλδαϊστί, ואף אוריגינס, שחיה בזמן מאוחר (במאה ג' לסה"ג), מסמן את העברית לעומת הסורית והסוגיקית בבחינת ἑτέρα παρ' ἀμφοτέρων (C. Celsam III, 6 ע').

והוליד בן ושמו אנון (Ἐννών) והוא (כלו' איוב) היה בן לזרח אביו מבני עשו ולבצרה אמו והיה חמישי לאברהם (כלו' אברהם יצחק עשו זרח יובב) ואלה המלכים אשר מלט באדום אשר גם הוא מלך בארץ ההיא הראשון בלק בן בעור (כ"י AV: צפור=Σεπφώρ) ושם עירו דנהבה ואחרי בלק יובב הנקרא איוב... והרעים שבאו אליו אליו מבני עשו מלך התימנים בלדד ראש (τύραννος) השוחים וצופר מלך הנעמים (Μιναίων) -

בעל תוספת זו מודיע בעצמו שהוציא ענין הדברים מתוך מקור עברי (או כמו שהוא אומר: סורי). מן התכן ברור שהדברים ניטלו מתוך הס' דברי איוב בצירוף ידיעות שהוצאו מס' בראשית ל"ו. ויש כאן אף פרטים שאינם ידועים מן הס' דברי איוב בתרגומו היווני (כגון שם הבן שהוליד איוב מאשתו הערביה).

חוץ מתוספת זו יש עוד בתרגום הע' לס' איוב ב' ס' הרחבת דבריה של אשת איוב עד כדי נאום שלם.

הרחבה זו כך שיעורה:

- וכעבר זמן רב ותאמר לו אשתו עדימתי תתחזק לאמר הנה אחיל עוד מעט בצטייתי לתקות ישועתי והנה אבד זכרך מני ארץ הבנים והבנות הבלי בטני ועצבוני אשר יגעתי במ לריק בעמל ואתה בצחנת רמה תשב ותלין בחוץ ואני תועה ושפחה ממקום למקום ומבית לבית מחכה לשמש מתי יבא למען אנוח מעמלי ומעצבותי אשר יאחזוני עתה רק ברך אלהים נמות. - ברור, שהרחבה זו אינה אלא ציטטה מתוך הס' דברי איוב שנשתלבה באופן שעדיין מורגש הקשר הרופף המחברה אל תוכו של ההמשך שבעצם אותו הכתוב.

על הזמן שבו הוכנסו התוספת וההרחבה לתוך התרגום היווני של ס' איוב שבע' אפשר לעמד בקירוב מתוך דבריו של אלכסנדר פוליהיסטור (Πολυίστωρ, המובא אצל אבטיביוס IX, 26, Praep. ev. IX, 26). פוליהיסטור חי לא מאוחר מתחלת המאה הראשונה לפני סה"נ, והוא מביא קטע קטן מתוך ספרו של אריסטיאס, ההיסטורין ההילניסטי, שכתב ספר על היהודים, והקטע הכולל ספור המעשה באיוב יש בו זה הלשון:

- איוב נולד מעשו ובצרה (τὸν Ἡσαῦ γήμαντα Βασσάραν... γεννήσαι Ἰώβ) וישב בעוף, ארץ על גבולות אדום וערב, והיה צדיק ועשיר במקנה... איוב היה נקרא בתחלה יובב ובהיותו במצבו הרע באו לראותו אליפו מלך התימנים ובלדד ראש השוחים וצופר מלך מען ובא גם אליהוא בן ברכאל בן זובי (Ζωβίτην) -

הן מן התכן והן מתוך השוואת לשונו היוונית של אריסטיאס ללשון התוספת שבתרגום הע' לס' איוב נראה שהשתמש באותה התוספת (ע' 136-143, 231, Freudenthal, Al. Polyhistor..., 1876). ואם פוליהיסטור, שהיה בתחלת המאה הראשונה לפני סה"נ, מביא את דברי אריסטיאס, שבדאי קדם לו הרבה, וזה, כלו' אריסטיאס, השתמש בתוספת שבתרגום הע' לס' איוב, הרי אומר שהס' דברי איוב, שבעל אותה התוספת השתמש בדבריו, היה משמש לו בתורת מקור קדום. אבל מתוך הס' דברי איוב גופו קשה להוציא פרטים שיוכיחו על זמנו, משום שלא מצינו דברי אגדה שלו במקומות אחרים, כגון המעשה באזורי הפלאים (פרק מ"ז), כדי שנוכל להתחקות על קדמותם והתפתחותם. ואף מן האיסור של נישואי נשים מן הנכרים (מ"ה ג') אין ללמוד על זמנו, שהרי איסור זה הולך ונמשך בכל הספרות למן עזרא (ועוד קודם לו) ועד תקופת החשמונאים ואילך.

ד. על מקום הס' דברי איוב באגדה ועל בעל הספר.

בספר איוב אין זכר לאלהי ישראל ולתורה מסיני. אין זכר לישראל ולארץ ישראל. לא קשה היה איפוא לאבות האגדה לשלשל אילן היוחסין של איוב לא מיעקב אלא מעשו. בס' בראשית יש פרק מיוחד העוסק בצאצאיו של עשו וחשיבותם בתוך עמם. שמה פנתה

האגדה לשם פרנסתה בענינים הנוגעים לאיוב, והעלתה שאיוב אינו אלא יובב, בן בנו של עשו (ברא' ל"ו לי"ג), ועץ ארצו על בני שעיר תִּקְשֵׁב (שם כ"ח), אליפו הוא בן עשו (שם י"א) מארץ תימן (שם י"א ולי"ד), ואף צופר שם קרוב בצלצולו יש לו שם: צפו (שם כ"ג). ועל יסוד צירופים אלו של מדרשי איוב הלכה והתפתחה האגדה עד שהגיעה לידי יצירה כס' דברי איוב.

בעל ספר זה מראשונים שבבעלי אגדה היה ומנכבידיהם. מדרשי שמות ומדרשי לשונות היו לו מן הסממנים החשובים המשמשים ביצירת האגדה, כנראה מן המדרש על אזורי הפלאים (מ"ז ה'), ששלשהו מן הלשון שאמר ה' לאיוב אזר-נא כגבר חלצין (איוב ל"ח ג', מ' ז'). בפרקים האחרונים מצינו לו שהוא מזכיר כמה ספרים שאפשר היה להסיק מן ההמשך כאילו יצאו מקולמוסו, כגון ס' דברי הימים שהיה כולל את הקינה שקוננו אנשי המקום על אשתו הראשונה של איוב (מ' י"ד), דברי הימים לאליהוא (מ"א ז'), שירי קציעה (מ"ט ג'), תפלות קרן הפוך (נ' ג'). ובאמת נראה שבצפם ערכם של אותם הספרים לגבי המציאות הוא כערך שיריה של ימימה שנרשמו בידי הרוח על שמלתה (מ"ח ג'), וכל עיקרם לא נזכרו אלא על דרך המליצה בשביל שיוכל הסופר לומר אח"כ (נ"א ג') מה טעם פטר עצמו מלהעלות את שיריהן של בנות איוב על ספר זה.

ה. השפעת הספר דברי איוב על הספרות.

מדברי אגדה שנמצאים בספרות העברית המאוחרת נראה שהספר עצמו כבר לא היה ידוע, אלא שכמה מדבריו היו רווחים במסורת, אם גם לפעמים בצורה מוטעית. כן, למשל, מדברי רבי אבא (סוטה יר' ה' ח') שאיוב, בימי יעקב היה דינה היתה אשתו, הדא הוא דכתוב ואיוב ב' י" כדבר אחת הנבלות תדברי" (והשוה התרגום הארמי, שם: ואמרת ליה דינה אתתיה) נראה שהאגדה המאוחרת היה לה הד של שמועה שדינה היתה אשתו של איוב, אבל לא היתה מבחינה כבר בין אשתו הראשונה של איוב, שנכריה מעובדי ע"ז היתה ובפיה יתכנו דברי ההצעה לאיוב להוציא דברי חירוף כלפי מעלה, ובין דינה בת יעקב אשתו השניה, שהיא ודאי לא לפי רוחה היה שתוציא מעין אותם הדברים מפיה. כמו כן יש להעיר על המסורת שאיוב הוא יובב בן זרח (ברא' ל"ו לי"ג—דה"א א' מ"ד) שהביאה, יצחק המהביל" ושראב"ע בפי' לבראשית (שם) מבטלה, אבל הוא גופו בפירושו לאיוב (א' א') כתב: — איוב היה מבני בניו של נחור אבי אברהם, והקרוב אלי שהיה מבני עשו, והענין מוכיח בארץ עוף (והשוה האסכוליון שמביא Field, Origenis Hexapla לברא' ל"ו לי"ג: οὗτος ἐστὶν Ἰώβ, ואגרות שד"ל 741—742, שמצא בסוף תרגום ארמי של איוב כתוב: חסל ספרא דיובב בר גברא דשמיה כשום ברא תניינא דלולבא ור"ל שם אביו של יובב היה זרח, כשמו של בן תמר השני, ברא' ל"ח ל"ז, — והערה זו ודאי בהשפעת התוספת שבסוף איוב בתרגום הע' נכתבה).

ויש דברים שעברו לתוך ספרות האגדה ממש כמו שהם בס' דברי איוב ואינם במקום אחר, כגון הענין על התנהגותו של איוב עם התולעים שהיו רוחשות בבשרו (כ' ט'), או הענין בד' פתחים שעשה איוב בבית שבנה להכנסת אורחים (ט' ט'), שנמצאים כל הענינים הללו במדרש מיוחד על איוב (בהוספה ב' לנוסחא א' שבאבות דרי"ג הוצ' שיכטר 164).

אצל סופרי האיבנגליון נמצא הרבה מן הפראזיאולוגיה שבתרגום היווני של ס' דברי איוב (ע' רשימת המקומות אצל James). אבל מכאן אין להסיק עדיין שהיתה לספר זה דוקא השפעה על לשונם: יתכן שאותה פראזיאולוגיה היא מרכושה הכללי של לשון ההיליניסטיין קודם התהוותה של הנצרות.

ספר דברי איוב

א ספר דברי איוב הנקרא יוקב: ויהי כיום חלוותו ויבקש לשום
 ב סדרים בביתו ונקרא לשבעת בניו ולשלוש בנותיו ושמותיהן ומימה
 ג קציעה קרן הסוד: ונקראו אל-בניו אָמר: התנצבו בני מסביב לי
 ד התנצבו מסביב לי למען אֶספר לָכֶם את אֲשֶׁר-עָשָׂה יי עמדי ואת
 ה קל-המַצָּאות אותי: אָני איוב אָבִיכֶם אֲשֶׁר-הָיָה בְּקִלְדָּע וְאַתֶּם
 ו מִשְׁפָּחָה נִבְחָרָה כְּבוֹדָה מְרַע וְעֵלֶב אָבִי אִמְכֶם: אָני מְבַנֵּי עֲשׂו
 ז אָחִי וְעֵלֶב אֲשֶׁר בָּתּוּ הִיא דִּינָה אִמְכֶם וּמִמֶּנָּה תִּלְדוּתִיכֶם: כִּי
 ח אֲשֶׁתִּי הִרְאִשׁוּנָה מֵתָה הִיא וְעִשְׂרֵת בְּנֵי הָאֲחֵרִים מֵנָת קָר: וְעַתָּה
 ט שְׁמַעוּנִי בְּנֵי וְאוֹדִיעֶכֶם אֶת-קְרוֹתִי:
 י אָני הוּא יוֹקֵב עַד-לֹא קָרָאתִי יי בְּשֵׁם אִיּוֹב: כִּאֲשֶׁר נִקְרָאתִי
 יא בְּשֵׁם יוֹקֵב הָיָה מִשְׁכְּנִי קְרוֹב אֶל-שָׁסָל נִקְבֵּד מֵאֵד: וּבְהִיוֹתִי רוֹאֵה
 יב תְּמִיד בְּהַקְרִיב לֹו עֲלוֹת חֲשָׁבְתִי עָלָיו בְּלִבִּי לֵאמֹר: הֲאִמְנָם הוּא
 יג הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ וְאֶת-הַיָּם וְאֶת-נַפְשׁוֹ
 יד שְׁלָנוּ הֲאִמְנָם אַדְע זֹאת:

א א-ב הנקרא יובב. ע' במבוא פרק ג' ולקמן ב' א'. — ושמותיהן. קורא יווני אחד שלא
 הסתפק בשמותיהן של הבנות הכניס לפנין אף לבנים שמות יווניים (בכ"י אחר אינם), אלא
 שנטל ארבעה שמות ועשה מהם שבעה, ואלו הם: $\text{Τερσι-χորος-υων-υαη-φορος}$
 φιφε-φρουων , ואם תצרפם ותגיהם יצאו: $\text{Τερσιχորος-Υων-Νιχηφορος-Επιφρον}$.
 ונראה שעשה זאת בהשפעת הערת בעל התוספת שבסוף ס' איוב ביוונית (ע' מבוא פרק ג')
 שבנה של אשתו הערבית של איוב היה שמו Εννων . — קרן הסוד. ביווני: Αμαλθίας
 κέρας , והוא השם ההיליני שניתן לקרן הפוך אף בתרגום הע' לאיוב מ"ב י"ד (ויש כ"י
 שגורסים את השם כצורתו בעברית Καρναφουχ). השם היווני ניטל מתוך המיתולוגיה
 היוונית: העז שהיניקה את זיבס האליל התינוק על כריתים האי ושבשכר זה הועלתה לבין
 כוכבים Αμαλθεια היה שמה. פעם אירע לה שנתקלה באילן ושברה אחת מקרניה והרימה
 אחת הנימפות לאותה קרן והעטתה ירק ומלאתה פירות והגישתה לזיבס, והוא נתנה לנימפות
 והבטיחן שקרן זו תהא להן קרן השפע (cornu copiae) ומתוכה יופיע להן כל מה שתחפצנה.
 ונראה שרצה בכך אותו היליניסטן להביע שקרן הפוך שפע של קסם היה בה (ואולי דרש:
 קרן הסוד, קרן כשאתה מהפכה היא שופעת כל טוב). ואולי היה במציאות שם פרטי כיוצא בו
 (השוה השם אמתלאי בת כרנבו, אמו של אברהם, ב"ב צ"א א'). — מזרע יעקב אבי אמכם.
 אשתו השניה דינה בת יעקב היתה (ע' בסמוך). אף האגדה הערבית (ע' וויטצשטיין בפ'י
 דליטצש לאיוב 508) מספרת שאיוב אחר מות אביו הלך למצרים ונשא את רַחֲמָה בת אפרים.
 שהיתה דומה ביפיה ליוסף זקנה, והביאה אתו לארצו.

ג ויהי בלילה בשכבי על-משכבי והנה קול גדול קורא אלי
ב מתוך אור כביר ויאמר יוקב יוקב ויאמר הנני: ויאמר עמד והודעתיה
ג מי הוא אשר תחפץ להבירו: ההוא אשר יקריבו לו עלות ונסכים
לא אלהים הוא כי אם-כח השטן אשר אחריו יתעה יצר האדם:
ד-ה ואני בשמעי זאת נסלתי על-משכבי ואשתמנה ואמר: אלני אשר
ו קאת להושיע את-נפשי: אגא הנה מקום השטן אשר יתעו אחריו
ו אנשים: השליטני-גא ואלכה וטהרתי את-מקומו ועשיתי אשר לא
ח יקריבו לו עוד: ומי זה אשר גיאו אותי ואני מלך הארץ הזאת:
ד ונענני האור ויאמר נכל תוכל לטהר את-המקום הזה: אך
ג אודיעה-גא את-כל-אשר צוני :: להגיד לך: ואני אמרתי לכל-אשר
ד-ה תצוני אני עבדה אשמע ואעשה: ויאמר עוד כה אמר :: אם-
תנקה לטהר את-מקום השטן וקם עליה בחר-אף למלחמה:
ו רק את-הקנות לבדו לא יוכל להביא עליה אך הבא ביא עליה
ז-ח ונעים רבים: את-רכושה ישא ממה ואת-בניה ומית: ואם תעמד
בנשיון אעשה-לך שם גדול בכל-משפחות האדמה עד-קץ הימים:
ט ואשוב את-שבותך ואסירך את-כל-אשר לך למשנה למען תדע
י כי לא ישא פנים ובי יגמל-טוב לכל-שומע בקולו: ותיקן בתחנת
יא המיתים: והיית בגבור הנאבק ונושא קמל ונושא עטרת-נצחון:
יב אז תדע כי צדיק :: ונאמן ורב-כח והוא נותן עו לכהיריו:
ה ואני בני עניתיו עד-מנת אסווק ובצדקתיו ולא ארשה: והמלאך
ג התנה עלי תו ונלך מעלי: ואני בני קמתי בלילה ההוא ואקח
ד אתי חמשים עבדים ואלך אל-היכל הפסל ואסילרו לארץ: ואשוב
אל-ביתי ואצו לקנר את-הדלתות:
ו שמעוני בני והתמהו: כמעט קאתי אל-ביתי ואת-דלתותי
ג סגרתי ואצו את-השוערים לאמר: אם-יבקשני היום איש אל-
ג תודיעוני כי אם-הגד תגידו כי לא ישוב [עבודתו] כי דבר נחוצ
ד לו בתוך-הקבות: אני בבית פנימה והשטן אשר התחפש למשאל

ג יצר האדם. ביווני: ἡ ἀνθρώπινη φύσις (=טבע האדם). ובאמת כך נמשך יצר
ג מלשון יצירה וטבע של בריאה (השוה ברא' ו' ה' יצר מחשבת לבו, כיא יצר לב האדם).—
ג למעשה זה של איוב השוה האגדה על אברהם (בס' היוכלים י"ב ובאגדת ר"ל, ודאי
ג כל אלו האגדות אל מעשה גדעון (שופ' ו' כ"ה כ"ח) הן מוליכות. —
ג למשאל. εἰς ἐπαίτη (השוה תהל' ק"ט י' ונוע ינועו בניו ושאלו, בע' (καὶ ἐπαίτησαν

ג
ה
ג
ו

ה הוֹסֵף עַל־הַדְּלֵת וְאָמַר: הַגִּידָה לְאִיּוֹב לֵאמֹר מִבְּקֹשׁ אֲנִי לְהִנָּסֵד
 ו-ו אֵלָיִךְ: וְהִשְׁעַרְתָּ בָּאָה וּמַגִּד־לִי זֹאת: וְהִי דְבָרִי אֵלָיִךְ לְהוֹדִיעֲוֹ כִּי
 לֹא אוֹכַל עִתָּהּ לַעֲזֹב אֶת־מְלֹאכְתִּי:
 ז וְהִשָּׁטַן בְּשִׁמְעוֹ אֶת־זֹאת הִלָּךְ לוֹ וַיִּשֶׁם אֶת־הַסֵּל עַל־שִׁכְמוֹ
 ב וַיֵּשֶׁב וַיְדַבֵּר אֶל־הַשְּׁעָרָת לֵאמֹר: אֲמַרְי אֶל־אִיּוֹב תִּגְדֶּה־לִּי סֵת־
 ג לֶחֶם מִדְּיָהּ וְאֶכְלֶהָ: וְאֲנִי נִתְמִי לְאֶמֶה סֵת סִרְבָּה לְתֵת־לוֹ
 ד וְאָמַר לוֹ: אֶל־תִּדְרָמָה בְּנִשְׁשָׁף לְאָכַל עוֹד מִלְחָמִי כִּי זָר הָיִיתָ לִּי:
 ה וְהִשְׁעַרְתָּ בַּזָּשָׁה לְתֵת־לוֹ אֶת־הַסֵּת הַסִּרְבָּה אֲשֶׁר מִרְאָה אֶסֶר לָהּ
 ו כִּי לֹא יִדְעָה כִּי הִשָּׁטַן הוּא: וּתְבֹא כִּבְר־לֶחֶם אַחַת מִזֶּבֶה מִלְחָמָה
 ז וּתִתֵּן־לוֹ: וְהוּא לָקַח וַיִּדַע אֶת־אֲשֶׁר הָיָה וַיֹּאמֶר אֶל־הָאֶמֶה לְכִי
 ח שִׁסְחָה דָּעָה וְהִבִּיאִי לִי אֶת־הַלֶּחֶם אֲשֶׁר נָתַן לָךְ לְתֵת־לִי: וּתִבְרַךְ
 הָאֶמֶה בְּמִרְרוֹת רַבָּה וּתֹאמֶר בֶּן דְּבַרְתָּ כִּי שִׁסְחָה דָּעָה אֲנִכִּי:
 ט-י כִּי לֹא־הָיִיתִי [בְּזֹאת] כִּי עִתָּה עָשִׂיתִי כְּאֲשֶׁר צִוִּיתִי בְּאֲדוֹנִי: וּתְרַץ
 יא וּתְבֹא אֵלָיו אֶת־הַסֵּת הַסִּרְבָּה וּתֹאמֶר לוֹ: כֹּה אָמַר אֲדוֹנִי לֹא תֹאכַל
 יב עוֹד מִלְחָמִי כִּי זָר הָיִיתִי לָךְ: וְאֶת־זֶה נִתְמִי לָךְ כֹּה־יֹאמֶר עָלַי
 יג כִּי לְשׁוֹנָא מִשָּׂאֵל לֹא נִתְמִי מְאוּמָה: בְּשִׁמְעַע הִשָּׁטַן אֶת־הַדְּבָרִים
 הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח אֵלָי אֶת־הָאֶמֶה לֵאמֹר כִּסֵּת הַזֹּאת הַשְּׂרוּסָה כְּלִיל
 יד בֶּן אֶעֱשֶׂה אֶת־בְּשָׂרְךָ בְּעוֹד שְׂעָה אַחַת אָבֹא וְהִשְׁמֹתִיךָ: עַל־זֹאת
 הִשְׁיִבֹתִיו לֵאמֹר עֲשֵׂה אֶת־אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אִם־תַּחֲפֹץ לַעֲשׂוֹת דְּבַר
 הַיְגִי נָכוֹן לַעֲמַד בְּכֹל־אֲשֶׁר תִּבְיֵא עָלַי:
 ח כ וַיִּלָּךְ מֵעַמִּי: וַיַּעַל הַשְּׁמַיִמָה וַיִּסְצַר בְּיָדוֹ לְהַשְׁלִיטוֹ בְּכֹל־אֲשֶׁר־לִי:
 ג וּבָתַת יְיָ לוֹ אֶת־הַשְּׁלֵטוֹן וַיִּלָּךְ וַיִּקַּח מִמֶּנִּי אֶת־כָּל־עֲשָׂרָי:
 ט וְעִתָּה שָׁמְעוּ וְאַסְפְּרָה לָכֶם כָּל־אֲשֶׁר קָרַנִי וְאֲשֶׁר לָקַח מִמֶּנִּי:

ה ס ל. במקור ἀσφάλιον. לא מצאתי ביוונית פירושו. ונ"ל שהמתרגם העתיק את התיבה
 העברית כצורתה: סֵּל (בה"א הידיעה) וענינו סל שהעניינים שמין אותו על שכמם ומחזירים על
 הפתחים לאסוף בו נדבות־פת. והשוה הלשון (יומא ע"ד ב') אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי
 שאין לו פת בסלו. ובנוסח Mai לא ידע המעתיק ענינו ולפיכך כתב ἀσφάλιον ἑκακώδη, שסבור
 היה כי ἀσφάλιον מין בגד הוא והוסיף לעשות ממנו: בגד קרעים. – השטן רצה קודם כל
 לבוא לידי התנגשות עם איוב עצמו ולכך התחפש כעני המחזיר על הפתחים לבקש לחם ומידו
 של איוב הנדבן דוקא. על דרכו של שטן להתחפש בדמיות שונות, פעם כאשה ופעם כעני המחזיר
 על הפתחים ע' קידושין פ"א א'. – צִוִּיתִי בְּאֲדוֹנִי. השוה במד' ל"ו ב' וְאֲדֹנָי אָנֹכִי בַה'. –
 ח פ פ צ ר ב ה'. ביווני: ὄρασκον τὸν κύριον (=וישבע את ה'). –
 ט כל המקנה שנמנה בס' איוב א' ג' ככל רכושו של איוב הופרש כאן (בפסוקים ג'-ז').

ב-ג כי הִנֵּה לִי מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף צֹאן: וּמֵהֶם הָיִיתִי מְרִים תְּרוּמָה
 שְׁבַעַת אֲלָסִים לָזֹז אוֹתָם לְמַעַן הַלְבִּישׁ יְתוּמִים וְאֶלְמָנוֹת וְעֲנִיִּים
 ד וּכְל־אֲשֶׁר אֵין יָדוֹ מִשְׁנֵת: וְעַדַּת בְּלָבִים שְׁמָנֶה מֵאוֹת הַשּׁוֹמְרִים
 ה אֶת-בֵּיתִי: וְגַמְלִים הָיוּ לִי תִשַׁע מֵאוֹת אֶלֶף מֵאֵלֶּה הָיִיתִי מְרִים
 ו תְּרוּמָה שְׁלֹשֶׁת אֲלָסִים לְעִבּוֹדַת בָּל-עִיר: וּשְׁלֹחַתִּים מִסְּבָלִים בָּל-
 טוֹב לְעָרִים וְלַבְּשָׂרִים וְאֶצֶו אוֹתָם לְלָקֵחַת וְלָתֵת לְבָל-עָנִי וְאִישׁ-
 ז מִחֶסֶד וְאֶלְמָנָה: גַּם-הָיוּ לִי מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף אֶתְנוֹת וּמִהֶן
 הַרִימוֹתִי חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְאֶצֶו לְמַכֵּר אֶת-עֵרִיבֶיהֶן וְלָתֵת וּבְסָפָה מְחִירָם
 ח-ט לְעֲנִיִּים וְלְאֲבִיּוֹנִים: וַיְהִיו בָּאִים אֵלַי מִכָּל הָאָרְצוֹת: וְאֶרְבַּע דְּלָתוֹת
 בֵּיתִי הָיוּ סְתוּחוֹת כִּי כֵן צִוִּיתִי אֶת-בְּנֵי בֵּיתִי כִּי תִהְיֶינָה הַדְּלָתוֹת
 סְתוּחוֹת שֶׁן-יָבֹאוּ מִכְּקֹשִׁי אֲדַקֶּה וְיֵרְאוּ אוֹתִי יוֹשֵׁב בַּסֶּתֶחַ וְנִכְלָמוּ
 י וְשָׁבוּ רִיקִם: כִּי אִם-בְּרֵאוֹתָם אוֹתִי יוֹשֵׁב בַּסֶּתֶחַ הָאֶחָד יָבֹאוּ בַּסֶּתֶחַ
 הַשֵּׁנִי וְלָקְחוּ דֵי-מִחֶסֶדָם:
 י וַיְהִיו לִי בְּבֵיתִי גַם-שְׁלֹשִׁים שְׁלֹחַנוֹת עוֹמְדִים בָּל-הַיָּמִים
 ב מוֹכְנִים לְאוֹרְחִים לְבָדִם: וְעוֹד שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁלֹחַנוֹת הָיוּ לִי וְהֵמָּה
 ג עֲרוֹכִים לְאֶלְמָנוֹת: וּבָבֹא אוֹרֵחַ לְבָקֵשׁ אֲדַקֶּה הָיָה עָלָיו לְאָכַל
 ד מִעַל הַשֶּׁלֶחַן לְשִׁבְעַת בָּשָׂרִים יִקַּח אֶת-הַדְּרוֹשׁ לוֹ: וְאִישׁ לֹא-נִתְתִי
 ה לְצֵאת מִסֶּתֶחַ בֵּיתִי בְּנִקְשׁ רִיקָה: וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָסִים וּחֲמֵשׁ מֵאוֹת
 צִמְד בָּקָר הָיוּ לִי וּמֵהֶם בְּחֵרְתִי חֲמֵשׁ מֵאוֹת צִמְד וְהַעֲמַדְתִּים
 נְבוֹנִים לְתַרְיֹשׁ וְעָבְדוּ אֶת-הָעִבּוּדָה הַזֹּאת בְּכָל-שָׁדָה אֲשֶׁר יִקְבְּלוּ
 ו-ז אוֹתָם שָׁמָּה: וְאֶת-בְּרֵי עִבּוֹדָתָם הַרִימוֹתִי לְעֲנִיִּים עַל-שְׁלֹחַנָם: גַּם-
 חֲמֵשִׁים תַּנּוּרִים הָיוּ לִי וּמֵהֶם עֹבְדֵי שְׁנַיִם עֶשֶׂר לְשֶׁלֶחַן הָאֲבִיּוֹנִים:

ד ולקמן י' ה') רק למעשה הצדקה, ועצם רכושו מופרז כאן פי-כמה. — כלבים אלו רמודים
 ז בלשון כלבי צאני (איוב ל' א'). — אתונות. ὄνων νομάδων. השה איוב א' ג' אתונות
 ט בע' ὄνοι θήλειαι νομάδες (=מוריים-נקבות נודדות). — וארבע דלתות ביתי. השה
 אדר'נ הוצ' שיכטר דף פ"ב א': יהי ביתך פתוח לרוחה — כיצד, מלמד שיהא ביתו של אדם
 פתוח לצפון ולדרום למזרח ולמערב, כדרך שהיה ביתו של איוב פתוח לצפון ולדרום למזרח
 ולמערב. ומפני מה עשה איוב ארבעה פתחים בתוך ביתו. אמר, כדי שלא יהיו עניים מצטערין
 עד שיקיפו את כל הבית כלו, אלא הבא מן הצפון יכנס בדרכו לצפון, הבא מן הדרום יכנס
 בדרכו לדרום [— —] למערב. — כל הענין הוא דרש המיוסד על הלשון דלתי לאורח
 אפתח (איוב ל"א ל"ב). — בנפש ריקה. ע' ישע' כ"ט ח' והקיץ ורקה נפשו. ביווני:
 ד ὄλιπυ κενῶ (=בטן ריקה). השה לכאן מה שאמרו על כלבא שבוע (גטין נ"ו א'): כל
 שנכנס לביתו רעב ככלב יצא שבע. —

- יא וַיְהִי מִן־הָאוֹרְחִים אֲשֶׁר רָאוּ אֶת־דְּרִיבְתִי וַיִּתְּאוּ נִסְיָהָּ
- ב לַעֲזֹר לְכַלְכֵּל אֶת־דְּבָרֵי הָעֲנָיִים: וְאֶחָדִים הָיוּ אֲשֶׁר בָּאוּ וְאֲשֶׁר לֹא יָבִיאוּ לְהוֹצִיא מֵאֲשֶׁר לָהֶם וַיִּבְקְשׂוּ וַיֹּאמְרוּ אָנָּה נִסְיָאֲנֵהְנוּ נוֹכַח לְשֵׁרֵת אֶת־הָעֲנָיִים אֲדָף אִין־לָנוּ מֵאוּמָה: וְעַתָּה עֲשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד וְהִלְוֵנוּ כְּסָף וְהִלְבֵּנוּ אֶל־הַעֲרִים הַגְּדוֹלוֹת וְסַחֲרֵנוּ וַיְבַלְלוּ לְשֵׁרֵת אֶת־הָעֲנָיִים: וְאֶחָד־יָבִיב לָךְ אֶת־כֶּסֶףְךָ: וְאֲנִי בְּשִׂמְעִי זֹאת שִׂמְחֵתִי כִּי לָקַחְתָּ מִיָּדִי הַכֹּל לְכַלְכֵּל אֶת־הָעֲנָיִים: וּבְשִׂמְחָה לָקַחְתִּי אֶת־הַכֶּתֶב בְּתַתִּי לָהֶם אֶת־כָּל־חֶפְצָם: וְכָל־עֲרִבּוֹן לֹא לָקַחְתִּי מֵהֶם ח-ט מִבְּלַעֲדֵי הַכֶּתֶב: וְכִּבְּה סָחַרוּ בְּשִׁלִּי: פֶּעַם הַצְּלִיחוּ בְּמִסְחָרָם וַיִּתְּנוּ י לַעֲנָיִים: וּפֶעַם שָׁדְדוּ וַיָּבֹאוּ וַיִּבְקְשׂוּ פָנַי לֵאמֹר אָנָּה הִנֵּה לָנוּ אֶרֶץ־רוּחַ וְנִרְאָה אִיךָ נוֹכַח לְהָשִׁיב לָךְ [וְאֶת־כֶּסֶףְךָ]: וְאֲנִי מִהֲרַתִּי לְהִבִּיא אֶת־כֶּתֶב־יָדָם וְאֶקְרָאֵהוּ וְאֶעֱבִיר עָלָיו כּוּ וְאֶמַּר: מֵאֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם יג לְמַעַן הָעֲנָיִים לֹא אֶקַּח מֵכֶם דָּבָר: וּמַעֲוֹלָם לֹא קִבַּלְתִּי דָבָר מֵאֲשֶׁר נָשִׂיתִי בּוֹ:
- יב וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יָבֹא אֵלַי אִישׁ נְדִיב־לֵב וְאָמַר אִין לִי דָבָר לְחַלֵּק לַעֲנָיִים וּמִבְּקֵשׁ אֲנִכִּי לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּלְשֵׁרֵת הַיּוֹם אֶת־הָאֲבִיּוֹתַי בַּעַל־שִׁלְחָנָךְ: וְאֶתְּנֶנּוּ אֶת־בִּקְשָׁתוֹ וַיִּשְׁרֵת וְנִסְיָהוּ אֶכֶּל אֶתֶּם וּבִהְיוֹת הָעֲרִב בְּבִקְשׁוֹ לְלָכֵת אֶל־בֵּיתוֹ קִבַּל מִיָּדִי אֶת־שִׁכְרוֹ וְאָמַר: ג נְדַעְתִּי כִּי אִישׁ עוֹבֵד אֶתָּה הַמִּקְוֶה בְּצַדֵּק לְסַעֲלָתוֹ וְעַלִּיף לְקַבֵּל: ד וּמַעֲוֹלָם לֹא הִשְׁאַרְתִּי פִּעֲלַת שְׂכִיר אֲצִלִּי בְּבֵיתִי:
- יג הַחֹלְכִים קָרְאוּ בְּקוֹל כִּי עַל־הַהָרִים שׁוֹטֵף הַלֵּב: הַלִּיכִי בְּחִצּוֹ בְּחֶמְאָה וְהַעֲדִירִים מִלְטוֹ יִלְדִּיהֶם לָרֵב עַל־הַסְּלָעִים וְעַל־הַהָרִים ג אֲשֶׁר שָׁם רֶבֶץ הַמּוֹנֵם: וְעַל־כֵּן הָיוּ הַהָרִים הוֹלְכִים הַלֵּב וּכְמוֹ ד מַסְבִּים מֵעֲנוֹת חֶמְאָה: עֲנִיָּים הָיוּ עֲבָדֵי אֲשֶׁר בִּשְׁלוּ מִטַּעֲמִים ה לֹא־לְמַנּוֹת וְלַעֲנָיִים: וְלֹא נִשְׂאוּ פָנַי וַיְהִיו מְקַלְלִים אוֹתִי בְּאֶמְרָם מִי־ו יִסֵּן מִבְּשָׂרוֹ לֹא נִשְׁבַּע: כִּבְּה הָיִיתִי נְדִיב מֵאֵד:
- יד שִׁשָּׁה נְבָלִים וְכִנּוֹר בְּיַעֲשֶׂרָה מֵיִתְרִים הָיוּ לִי: וַיּוֹם יוֹם אֶחָדִים

יא יא וַאֲעֲבִיר עָלָיו קו. ביווני: στέφανον ἐπιπερόμενος ἀφαιρήσεως (בהעבירי עטרת־מִקְסָה).

יב ד הַשׁוּה וּיְסִי יִסֵּי יִג. —

יג ה מִי יִתֵּן מִבְּשָׂרוֹ לֹא נִשְׁבַּע. הַשׁוּה אִיּוֹב לִיֹּא לִיֹּא. —

יד א לַעֲנִין כְּלִי־הוֹמֵר שְׁלֹכָן הַשׁוּה אִיּוֹב לִיֹּא וַיְהִי לֵאבֵל כְּנוֹרֵי וְעַנְבֵי לְקוֹל בְּכִים. —

ב אכל האלקמות קמתי ואקח את-העגור ואננן לסניהן והן שרו:
ג-ד ועלי-גבל הזכרתי אליהן את-אלהים למען תהללנה את-י: ומדי
היות אמהותי כמתאוננות לקחתי את-הנבל ואננן על-שלום הנמול:
ה וסבל תלונתן לקול צלצלי הנבל:
טו וכני היו אוקדום לחמם בצדקרים יום יום אחרי שרתם את-
ג-ג העניים: ויהיו הולכים אל-אחיהם הבכור לאכל אתו: ולקחו אתם גם-
ד את-שולש אחיותיהם אשר היו משאירות עבודתן בידי האמהות: וישן
אשר היו בני מתנאים לסעמים על-העקרים ועל משרתי העניים הייתי
משקים בבקר ומעלה עולות מספר קלם שלש מאות יונים וחמשים גרני
ה עזים ושנים עשר קבשים: כל-אלה הייתי מצננה לערף לסני העניים
אחרי האכל באמרי להם קחו את-אלה נזקפות על-הארץ והתפללתם
ו-ו בעד בני: אולי חטאו בני לסני י: בקשאתם ובדברם בגבה לב: בנים
ח אנהנו לאיש העשיר הנה וכלנו העשיר הנה: ולמה לנו לשרת לסני
ט העניים כי תועבה לסני האלהים נאנה: ועוד הייתי מביא סר בן-בקר
על-מזבח אלהים כי אמרתי אולי חטאו בני וברכו אלהים בלדקם:
טז ככה הייתי עושה שבע שנים כאשר הורני במלאך: וכאשר קבל
ז השטן את-השלטון עשה עמדי באדוניות: וישלח את-שבעת אלפי
הצאן אשר נתנו לבוש לאלקמות ושלשת אלפי הגמלים וחמש מאות
ד החמורים וחמש מאות צמר הבקר: את-כל-אלה השמיר בכלח השלטון
ה אשר קבל עלי: ושאר במקנה בןו אנשי מקומי אשר גם-המה קבלו
ו ממני את-הטוב ועתה התקיממו לי ויבזו את-שאדית ערני: וכאשר
הודע אלי אבדן רכושי הללתי את-האלהים ולא נטתי לו תפלה:
יז וכאשר ידע השטן את-לדבי התהפם לי: ויתחפש בךמות
ב מלך שרם ויסרץ אל-עירי ויאסוף את-כל-הזדים אשר בקרבה
ג וידבר אליהם דברי-בלע לאמר: האיש הנה יוקב אבד את-טוב
הארץ ולא השאיר מאומה כי סזר נטן לאנשי מחסור לעררים
ד ולססחים: ואת-מקדש האל הגדול הרים וישבת את-מקום הקרבות:

יז ב-ד ויתחפש בדמות מלך פרס. איוב א' יז: כשדים. ולפי האגדה המאוחרת, הלך שטן בדמות איוב ושבה צאנו ובקרו וגמליו והכה הרועים והבקרים, בא וכפליט להגיד לו. אמר לאיוב, הבקר היו חורשות והאתונות רועות על ידיהן. מיד פתח איוב ואמר ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך. שוב הלך ומצא בניו ובנותיו אוכלין ושותין יין בבית אחיהן הבכור, רבץ על הגג והפילו עליהם. בא כפליט להגיד לו... (אדר"ג הוצ' שיכטר עמ' 164). - הקרבנות. ביווני: τῆς σπονδῆς (=הנסכים). -

ה-ו עֲלֵי-בֶן נַסְיָאֵי אֲנִי אֲנִי-לֹא קִמְעֵשְׁהוּ לְבֵית-אֱלֹהִים: וְעַתָּה בָּאוּ עָמִי
וּבְזוֹתָם לָכֶם קֶלֶת-הַבְּהֵמָה וְכֹל-אֲשֶׁר לוֹ עַל-הָאָרֶץ: וַיַּעֲנֵנִי וַיֹּאמְרוּ
זֶשׁ-לוֹ שְׂבָעָה בָּנִים וְשֹׁלֵשׁ בָּנוֹת וְעַתָּה שָׁן-יִבְרָחוּ לְאֲרָצוֹת אֲחֵרוֹת
ח וּבָאוּ עֲלֵינוּ כִּבְעָלֵי שְׁלֹטוֹן וְקָמוּ עָלֵינוּ וַהֲרִגוּנוּ: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אֵל-
תִּירָאוּ מֵאוֹמֶה הַנֶּה אֶת-רֹב רְכוּשׁוֹ הָעֲלִיּוֹתִי כִּאֲשֶׁר אֶת-הַנּוֹחַר שָׁמַתִּי
לְבֹו וְעַתָּה הִנְנִי מֵאֲבָד נַסְיָאֵת-בְּנָיו:
יח וּבְדַבְּרוֹ אֲלֵיהֶם אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּלֶּךְ וַיִּסַּל אֶת-הַכִּיָּת עַל-
ב קִנִּי וַיִּמָּיתֶם: וַכְּרָאוֹת אֲנִשִּׁי מְקוֹמִי כִּי אֲמַנֶּם בַּצַּע אֶת-הַנּוֹחַרֹּאוֹת וַיָּבֹאוּ
ג עָלַי וַיִּדְרְסוּנִי וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר בְּבֵיתִי בָּזְזוּ: וַעֲיִנֵי דָאוּ עַל-שְׁלֹחַנֹתַי וְעַל-
ד מִשׁוֹתַי אֲנָשִׁים שָׁשָׁלִים וְנִבְזִים: וְלֹא יָבִלְתִּי לְהָרִים קוֹל כִּי נְסוּגוֹתַי
ה כִּאֲשֶׁה אֲשֶׁר מָלְאוּ מִתְנַיֶה חֲלֻקָּה מֵרֹב צִירִיָּה: וְאֶזְכֹּר אֶת-הַמִּלְחָמָה
ו אֲשֶׁר הִגִּיד לִי עֲלֶיהָ מֵרֹאשׁ מֵאֵת יְיָ בְּיַד מַלְאָכָו וְעַל-הַדְּבָר הַשּׁוֹב אֲשֶׁר
ז הִבְטַחְתִּי: וְאֵהִי כִּאִישׁ הַהוֹלֵךְ בְּאֲנִיָּה אֶל-עִיר לְרָאוֹת אֶת-עֲשָׂרָה וְלִקְחַת
ח חֶלֶק בְּכַבּוּדָּהּ: וְלוֹ מִשָּׂא סְחוּרָה אֲשֶׁר עָמַם עַל-אֲנַחְתָּיִם וּבִהְיוֹתוֹ
בְּתוֹךְ הַיָּם וַיִּרָא אֶת הַנְּגִלִים זוֹעֲסִים וְהָרוּחַ סוֹעֶרֶת מִנֶּגֶד וַיִּשְׁלַךְ אֶת-
הַמַּעֲמָסָה אֶל-יָם: וַיֹּאמֶר אֶחָפֶץ לֵאמֹר אֶת-הַכֹּל אֲךָ בּוֹא אֲבֹא הָעִירָה
ח שָׁם אֲקַנְהֶנּוּ לִי דְבָרִים טוֹבִים מִן-הָאֲנִיָּה וּמִלּוֹאָהּ: קָבָה נַסְיָאֲנִי חֲשַׁבְתִּי
אֶת-אֲשֶׁר לִי לְאֵסֶם לְעַמַּת הָעִיר אֲשֶׁר עָלֶיהָ דִּבַּר אֵלַי הַמַּלְאָךְ:
יט וּכְאֲשֶׁר קָא הַמַּלְאָךְ הָאֵסֶרֶן וַיִּבְשְׂרֵנִי עַל-מוֹת בְּנֵי חֲרָדַי
ב חֲרָדָה גְּדוּלָּה: וְאֶקְרַע אֶת-בְּגָדַי וַאֲמַר אֶל-הַמַּכְשֵׁר וְאֵיךְ נִמְלִטָה
ג אֶתָּה: וּבְשִׁמְעִי אֶת-אֲשֶׁר הִנֵּה קָרָאתִי לֵאמֹר יְיָ גָּתַן וַיְיָ לָקַח כֹּאֲשֶׁר
ד חֶסֶךְ יְיָ כִּן הִנֵּה יְהִי שָׁם יְיָ מִבְּרַךְ:
ה וּכְאֲשֶׁר נִבְחַד כָּל-רְכוּשִׁי גִדַע הַשָּׂטָן כִּי כָל-דְּבָר לֹא יוּכַל
ו לְהַמְרִיזֵנִי כִּי אֲבֹא בְּחֶסֶא: וַיִּלֶּךְ וַיִּבְקֹשׁ-לוֹ מֵאֵת יְיָ אֶת-גּוֹזְלֹתַי לְמַעַן
ז הִבִּיא עָלַי נְגָעִים: וְאִן נִתְּנִי יְיָ בְּיָדוֹ לְעֲשׂוֹת לְבָשָׂרִי כֹאֲשֶׁר יַחְפֹּץ אֲךָ
ח אֶת-נִפְשִׁי לֹא גָתַן בְּיָדוֹ: וַיָּבֹא אֵלַי וַאֲנִי יוֹשֵׁב עַל-בִּקְסָאֵי וּמִתְאַבֵּל עַל-
ה מוֹת בְּנֵי: וַיִּדְקָה לְמַעַרְהָ גְּדוּלָּה וַיַּהֲפֹךְ אֶת-בִּקְסָאֵי וְאֵהִי שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת
ו תַּחַת בִּקְסָאֵי מִבְּלָתִי וְכֹלֵת לְקוּם: וַיִּנְנַע אוֹתִי נְגָעִים גְּדוּלִים מִכַּף-רַגְלִי וְעַד-
ז רֹאשׁ: וְאֵצֶא מִן-הָעִיר וַאֲנִי מִשׁוּמֶם וְנִבְהַל מְאֹד וְאֲשַׁב בְּתוֹךְ-הָאֶסֶר:

ב תוֹךְ-הָאֶסֶר. ἐν τῇ κοιλίᾳ (וכן בע' לאיוב ב' ח')=במזבלה. ויש להעיר שבחורן
(בעד פוריותה ואקלימה הטוב זכתה לשם הרומי: Palaestina salutaris) האדמה שמנה כל כך
עד שאינם זקוקים לזבלה, ולפיכך היו מוציאים את הזבל מחוץ לעיר ושורפים אותו שם לאסר

ח ורמה אוכלת את-בשרי ובלחי את-האדמה אמסה ולחי נגר מבשרי
 ט ותולעים לרב היו על-בשרי: ומדי צאת תולעת לקחתיה ואניחה
 במקומה באמרי השארי במקום אשר הנתחתיך עד אשר תסקרי
 מעם אדוניך:
 כא שמונה וארבעים שנה ישבתי בתוך האסר מחוץ לעיר
 ג בנגעים: וראה היותי בעיני את-אשתי הראשונה נושאת מים
 בשסחה לבית אחד הנקבדים למען קחת פת-לחם ולהביא לי:
 ג ואקרא מקאבי ומרגזי הוי על-גאות ראשי העיר הזאת איך יוכלו
 ד לשום את אשתי באחת השסחות: אמר-יכן שבתי ואבליגה:
 כב ומקץ אחת עשרה שנה מנעו ממנה גם-את-הלחם מהביא אותו
 ג אלי בכלקלם אותה במעט אף לסייה: והיא היתה מביאה וחולקת אותו
 ג עמי באמרה בקאב אוי לי הלא עוד מעט לא נוכל לשבע לחם: ולא
 נמנעה מלכת אל-השוק לבקש פת-לחם ממוקרי הלחם ותבא לי ואכל:
 כג והשטן באשר ידע זאת התחפוש למוכר: ויהי באשר קרה
 ג מקרה אשתי לבא אליו ולבקש לחם כי חשבה אותו לך-אדם:
 ג-ד ויאמר לה השטן תני את-המחיר וקחי לך באות-נפשך: ותען
 ה ותאמר לו מאין לי קסף הלא מדע את-הרעות אשר מצאונו: אם-
 ו רחום אתה רחמי ואם-לא אתה תראה: ויען ויאמר לה לולא
 הנה משפמכם לשאת את-הרעות האלה כי עתה לא באו עליכם:
 ז ועתה אם-אין בדרך קסף תני לי את-שער ראשך לערבון ולקחת
 ח שלש בפרות והיו לכם למחנה לשלשת ימים: ותאמר בלבה למה
 ט לי שער ראשי ובעלי רעב: וככה הוילה את-שערה ותאמר אליו
 י קום קחהו: והוא לקח מספרים ונגז את-שער ראשה ויתן-לה שלש
 יא בפרות לעיני כל: והיא לקחה וטלף ותבא אלי והשטן מהלך
 אמריה בדרך הדרך ויצער בסתר ויננע את לבה:

(ע' וויטצשטיין, שם 536). ובאגדה של חכמים (אדריג הוצ' שיכטר 1164): ישב באשפה
 (השוה תהל' קיג ז' מאשפת ירים אביון). - ומדי צאת תולעת... השוה שם: והיו
 יורדין ממנו תולעים והיו תולעים עושים נקבים נקבים בבשרו עד שעשת תולעותו עם חברתה
 מריבה. מה עשה איוב, נטל אחת והגיחה על חור שלה ואחת על חור שלה. אמר להן, בשר
 שלי הוא ואתן עושותן עליו מריבה. -

המעשה בחילוף שערה בלחם נמצא אף באגדה הערבית שמביא גרינבוים (Neue Bei-
 268-269 (träge z. semit. Sagenkunde). השער תכשיט יקר הוא לאשה ורק בשעה מכריעה
 בחייה היא מסכימה לגזז אותו. כיוצא בכך המעשה באשתו של ר' עקיבא דהוות מובנה
 מקליעתא דרישה ויהבה ליה (שבת ירו' ו' א'). -

- כד ויהי כאשר קרבה אשתי ותמן את קולה בבכי ותאמר אלי
 איוב איוב עד-מתי תשב בתוך-האפר מחוץ לעיר ותאמר בלבבך
 עוד מעט מן-עך ותצפה כי תבא תקוה וישועתך: ואני נודדת
 מקמתרת ועברת ממקום למקום כי זכרה אבד מני-ארץ בני
 ובנותי סרי-בטני אשר לשוא וגעתי וחבלתי אותם: ואתה יושב
 בקרב ובתוך רמה ולן בחוץ: ואני כל-היום עוברת וכואבת ונס
 בלילה עד-אשר אשתכר פת-לחם להביא לך: בקרב-כח אשיג
 את-מאכלי ואחלקהו לי ולך: כי אמר בלבי המעט לה לקבל
 מקאובים כי גם-לחם לא תשבע: ובכן נועזתי ללכת אל-השוק
 ולא בשתי לבקש לחם: והמוכר אמר אלי תני בקסף ולקחת:
 ואני ספרתי לו על-צרתנו ואשמע מסויו: אם-אין לך אשה קסף
 ונתת לי את-שער ראשך ולקחת שלש בפרות והיו לך למתנה
 לשלשת ימים: ואני במר נפשי אמרתי לו קום וגו אותי והוא קם
 קביו וגז את-שערי בשוק לעיני ההמון המשתומם:
 כה מי לא השתומם כי זאת עוצית אשת איוב: לקנים הנה לה
 ב אפריון וארבע עשרה יריעות סוככות עליו ופתח אחר פתח ועברו
 עד-אשר יוכלו לבא לסנייה ועתה היא מחליפה שערה בלחם:
 ג אשר גמליה היו נושאות למעמקה רכוש לארצות למען העניים
 ועתה תמן את-שערה בלחם:
 ד הנה אשר היו לה שבעה שלחנות עומדים בביתה מהם יאכלו
 העניים וכל-אורח ועתה תמכר השער בלחם:
 ה ראה אשר היו לה סירות-רהצה לרגליה עשויות זָהב וכסף
 ועתה תלך ברגליה ויחסה על-
 ה האדמה אף תחליף שערה בלחם:
 ו הנה אשר היתה עושה בוץ בקמת זָהב
 ועתה סחכות תלכש ותמכר השער בלחם:

כה * עוצית. במקור: Σιτιδος, ואין ספק שהוא שם תאר מקוצר מן עוצ=Αυσίτις כמו שנמסר באיוב א' א' בארץ עוצ=Αυσίτιδι εν χώρα τη Αυσίτιδι (אבל ברא' י' כ"ב: עוצ=Ως). אשתו הראשונה של איוב שנשאת לו בגיותו עוצית=ערבית היתה (Αυσίτιδι γυναικα δὲ λαβὼν) ונשא אשה ערבית, - נאמר בתוספת שבסוף איוב בע', ותיקן נפשו בזה שאשתו השניה היתה דינה בת יעקב. - כאן בא הראשון משלשת השירים (כאן, ל"ב ומ"ג) שבספר זה. - יריעות. βῆλα=vela ברומית. -

ז הביטח אשר היה ליה משות זרה וקסח

עשה השער תמכר בלחם :

ה-ט באחת איוב איוב רבים הם הדברים בקצרה אמר לך: מכאב לבי נשברו עצמותי קום קח את-הבשרות ושבעת ואמר דבר מה נגד :: ומות: ואני אנצל מתונת עמל בשך:

כו ואני השיבותיה לאמר הנה זה שבע עשרה שנה אני איש מכאבות נושא הרמה בבשרי: ולא קבדה על-נפשי כל-התלעה

ג בדבר אשר דברת עשה בך :: ומות: כל-אלה נשא אשא ותשאי גם את גם מות בנינו גם אבדן רכושנו התחפצי כי נדבר דבר

ד נגד :: למען יאכר מקני אף העשר הגדול: ומדוע אפוא לא תזכרי את-הטוב הגדול שהוא אשר היה לנו ואם את-הטוב קבלנו

ה מאת :: הלא נקבל גם-את-הרע: נשא באר-רוח עד-אשר ישוב :: לרמנו: הלא תראי את-השד העומד מאחריך לבלע את-

ו בינך למען התעות גם-אותי הוא חפץ לעשותך לאחת הנשים הנקלות המרמות את-תם בעליהן:

זו ואני סניתי אל-השמן העומד מאחרי אשתי ואמר בואה לפני התנצבה ואל-תשים סתר-פנים הנראה הארנה את-פחו בסניר

ב אס-יעוף העוף בשנא צא והלחם-בי: ויצא מאחרי אשתי וקעמדו בכה ויאמר ראה איוב הנני סר ונסוג אחור משניך אף-כי אתה

ג בשך ואני רוח ואטה ננוע בנגעים ואני במבוכה גדולה: כמוך כגבור הנאבק עם-גבור והאחד הקריע את-השני תחטיו והעליון

ד-ה סגר את-פי המתתון וימלאהו חול וכמת את-כל-עצמי והוא נשא זאת בגבורה ולא נקע: והעליון קרא קול גדול [מתמהון]: בכה

ו גם-אתה איוב הנך למשה ונגוע בנגעים אף הנה שרית אלי לכל אשר נאבקתי עמך וגם זבלת: אז בוש השמן ונרף ממני שלש

ז שנים: ועשה בני הארזיכו נששכם גם-אתם לכל-הבא עליכם כי טוב ארך-רוח מכל:

כו ג העשר הגדול του μεγάλου πλούτου. על עשרו הרוחני הגדול הצפון לו בשמים מדבר איוב אף אל רעיו לקמן. -
כו ה שרית אלי לכל אשר נאבקתי עמך וגם יכלת. ביווני: יצאת מנצח מן ההתאבקות אחי. על כגון דא אמרו (ביב טיז א'): קשה היה צערו של שטן מצערו של איוב. -

כח וּבְמִלַּאת עֲשָׂרִים שָׁנָה לְהִנָּעִי וַיִּשְׁמְעוּ הַמַּלְכִּים אֶת־אֲשֶׁר
 קָרַנִי וַיָּקוּמוּ וַיָּבֹאוּ אֵלַי אִישׁ מֵאַרְצוֹ לִרְאוֹת אֶת־פָּנַי וּלְנַחֵמְנִי:
 ב וּבְאֲשֶׁר קָרְבוּ מִרְחוֹק לֹא הִבִּירוּנִי וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּכְּבוּ וַיִּקְרְעוּ אִישׁ
 ג מְעִילוֹ וַיִּזְרְקוּ עָפָר עַל־רֵאשֵׁיהֶם: וַיִּשְׁבּוּ אֹתִי שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת
 ד לַיְלוֹת וְאִין דּוֹבֵר אֵלַי דְּבָר: וְלֹא מֵאַרְךְ אִסּוּם יִשְׁבּוּ וְלֹא דִבְרוּ
 ה כִּי אִם בְּאֲשֶׁר יִדְעוּנִי מִלִּפְנֵי הַדָּקָה הַזֹּאת בְּעוֹד הַיּוֹת לִי עֲשֶׂר
 וַיִּאֲמְרוּ לֹא הִבִּיאוּ הַנָּה אוֹצְרוֹתַיִנִי שְׁלָנִי אֲנַחֵנוּ שְׁלֹשַׁת הַמַּלְכִּים
 ו כְּאֶחָד כִּי עָתָה לֹא שׂוּוּ בְּאֲבָנִים הַיְקָרוֹת אֲשֶׁר לְמַלְכוּתָהּ: כִּי
 ז הָיִיתִי גָדוֹל מִכָּל־בְּנֵי־קָדְדִים: וּבְאֲשֶׁר בָּאוּ עִמָּי וַיִּשְׂאֲלוּ בְּעִיר אֲנִי
 ח יוֹכֵב הַמּוֹלֵךְ עַל־כָּל־מִצְרָיִם וַיַּגִּידוּ לָהֶם עָלַי לֵאמֹר: הִנֵּה הוּא
 יוֹשֵׁב בְּתוֹר־הָאֶסֶר מִחוּץ לְעִיר וְזֶה־לּוֹ עֲשָׂרִים שָׁנָה לֹא בָּא אֶל־
 ט הָעִיר: גַּם־לִרְכּוֹשֵׁי שְׂאֵלוֹ וַיִּודִיעוּם אֶת־הַמַּצְאוֹת אוֹתִי:
 כט וּבְשִׁמְעָם יָצְאוּ מִן־הָעִיר וְאִנְשֵׁי הָעִיר עִמָּם: וְאִנְשֵׁי עִירֵי הַרְאִים
 נ־ אֹתִי: אֵךְ הֵם לֹא הֶאֱמִינוּ וַיֹּאמְרוּ לֹא זֶה יוֹכֵב: עַד־הֵם בִּשְׂשׁוֹק
 ה וְאֶל־יִסּוֹ מֶלֶךְ תִּימָן שָׁנָה אֵלַי וַיֹּאמְרוּ: הַאֲתָה יוֹכֵב הַמּוֹלֵךְ רַעְנוּ:
 ו וְאֲנִי בְּבֵיתִי הַעֲלִיתִי עָפָר עַל־רֵאשֵׁי הַנִּיעוֹתַי רֹאשׁ וְאֲגִידָה לָהֶם
 אֲנִכִּי הָאִישׁ:
 ל וּבְרֵאוֹתָם אוֹתִי מִנִּיעַ רֹאשִׁי נָסַלְוּ לְאַרְץ מִתְעַלְפִּים: וְאִנְשֵׁיהֶם
 ב נִבְהָלוּ לִרְאוֹת אֶת־שְׁלֹשַׁת הַמַּלְכִּים מִשְׂבָּבִים עַל־הָאָרֶץ כַּמַּתִּים
 ג כְּשֹׁלֵשׁ שָׁעוֹת: וְאֶסְרִיבֵן קִמּוֹ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רַעְהוּ הוּא הוּא:
 ד וַיִּשְׁבּוּ שִׁבְעַת הַיָּמִים וְהָמָּה מִבִּיעִים רוּחָם עַל־הַמַּצְאוֹת אוֹתִי
 ה וַנִּדְבְּרוּם אִישׁ אֶל־רַעְהוּ עַל־מִקְנֵי וְעַל־רְכּוֹשֵׁי וַיֹּאמְרוּ: הֲלֹא גִדַּע
 אֶת־כָּל־הַטּוֹב אֲשֶׁר נִשְׁלַח מֵאִתּוֹ אֶל־הַכַּפְּסָרִים וְאֶל־הָעֵרִים מִסָּבִיב

כח א-ו המלכים. אף בתרגום הע' חבריו של איוב מלכים הם. - עוץ. רק כאן שמענו
 שהיה יושב בארץ עוץ (ודאי: ארץ בני עוץ, השובה השם ארץ ישראל). ארץ עוץ ידועה
 היתה לראשונים בהגדרתה, אלא שבמשך הזמן נשתקע השם. היא חורן של עכשיו. לפי
 המסורת שבחורן היתה ארץ זו מולדתו של איוב, ואנשי חורן יודעים על העיר אל-חרבה
 (בג'רה) כמקום מולדתו ומושבו של איוב, ועל מקומות המרעה של איוב, על עיר איוב-בצרה,
 ועל משכן הקיץ של איוב שמראים בג'נא, ועל קברו של איוב בג'רה (=מקאם איוב), ואפילו
 על אבן שעליה נשען איוב ועל האבנים הקטנות שהן הן תולעים מאובנות של איוב שהיו
 נושרות מעל בשרו (ע' וויטצשטיין בתוספת לפי' דליטצש לאיוב). - על-כל-מצרים.
 כוונתם למוצרי הערבית, על הגבול של ערב הצפונית. -

לחלק לעניים מלכד אשר פזר בביתו ואיך אסוא בא עליו עתה
משפט-מנות קנה:

לא ויהי אחרי אשר נדברו קבה שבעת הנמים ונען אליהוא
ויאמר אליהמלכים סבריו נלקה נקרה אליו ונחקרהו הישב
ב האמנם הוא הוא אם לא: משני רים בפרי הרע היתי רחוק
ג מהם בשבעים צעד ויקומו ויקרבו אלי וישמים בידיהם: וגם-
ד אנשיהם היו אתם ונסורו סביבי לבונה למען יכלו לנשת אלי:
ה ושלשה ימים היו מסורים את-הלבונה: ובהיותם קרובים אלי ענה
ו אליהוא ויאמר לי: האתה זה יורב המלך סברנו האתה הוא אשר
לסנים גדל כבודו האתה הוא אשר הנה בשמש יוקם בקל-הארץ
ה האתה הוא אשר הנה כגרח וכבוכבים המנהירים בנאי היללה:
ז-ח ואמר אלי אנכי: ונכה בבי גדול וישא קינת מלך וגם קילו לקול
יתר המלכים ואנשיהם ויאמר:

לב שמעו קינת אליהוא המספר לכל על-עשר איוב:

ג אתה הוא הממנה שבעת אלפי צאן להלביש עניים:

ואיה אסוא תסארת בסאה:

ג אתה הוא הממנה שלשת אלפי גמלים למשא הרכוש לעניים:

ואיה אסוא תסארת בסאה:

ד אתה הוא הממנה אלה שרים להריש לעניים:

ואיה אסוא תסארת בסאה:

ה אתה הוא אשר היו לך משות ונהב ואתה ישב בתוך-האסר

ואיה אסוא תסארת בסאה:

ו אתה הוא אשר הנה לך כסא אבני יקר ועתה על-דרך תשב

ואיה עתה תסארת בסאה:

ז מי כמותך בתוך-קניף קעץ תפוחים נוטני רים

ואיה עתה תסארת בסאה:

ח אתה הוא המבין ששים שלחנות צרוכים לעניים:

ואיה עתה תסארת בסאה:

ט אתה הוא אשר היו לך ממתות רים-ניחום בקהל ועתה יעלה

באש בשרך

ואיה עתה תסארת בסאה:

- י אַתָּה הוּא אֲשֶׁר הָיוּ לָךְ גְּרוֹת וְהָבַעַל מִגְּרוֹת קָסַף וְעַתָּה תִצָּסֶה
 לְאוֹר הַיָּרֵם וְאַיִה אִפּוֹא תִסְאַרְתָּ בְּקִסְאָךָ:
- יא אַתָּה הוּא הַצּוֹחֵק לְבְנֵי-עוֹלָה וְלַחֲטָאִים וְעַתָּה הָיִיתָ לְצַחֹךְ
 וְאַיִה אִפּוֹא תִסְאַרְתָּ בְּקִסְאָךָ:
- יב אַתָּה הוּא אִיּוֹב אֲשֶׁר הִנֵּה לָךְ כְּבוֹד רָב
 וְאַיִה עַתָּה תִסְאַרְתָּ בְּקִסְאָךָ:
- יג וּבִשְׂמַת אֱלֹהִים אֶת-הַקִּינָה הָיוּ הַמַּלְכִים רַעְיוֹ עוֹנִים אַחֲרָיו
 ב עַד-הַיּוֹת רַעַשׁ גָּדוֹל: וְכַאֲשֶׁר חָדְלוּ הַקְּלוֹת אָמַר אֲלֵיהֶם אִיּוֹב
 הִחֲשׂוּ וְאַנִּידָה לָכֶם עַל-בְּקִסְאֵי וְעַל-הַכְּבוֹד וְעַל-הַתִּסְאַרְתָּ אֲשֶׁר לוֹ
 ג בְּתוֹר־קְדוּשִׁים: בְּקִסְאֵי בְּעוֹלָם הָעֲלִיוֹן וּכְבוֹדוֹ וְתִסְאַרְתּוּ לִימֵינִי הָאֵב:
 ד הָעוֹלָם קָלִיל יִחַלַף וּכְבוֹדוֹ אָבֵד יִאבֵד וְכִלְבָּאֵיו יִסּוּפוּ עִמּוֹ
 ה בְּמַהֲרָבָה: וּבְקִסְאֵי נָכוֹן יִהְיֶה בְּאַרְעַץ הַקִּדְשׁ וּכְבוֹדוֹ בְּעוֹלָם הַנִּצְחָ:
 ו-י הַנְּהָרוֹת יִבָּשׂוּ וְהַמּוֹן נִלְיָהֶם נֵדָר לְמַעֲמָקֵי תְהוֹם: וְנִהְרוֹת אֶרְצֵי אֲשֶׁר
 ח בָּהֶן בְּקִסְאֵי לֹא יִבָּשׂוּ וְלֹא יַעֲלְמוּ כִּי אִם-לְנִצְחָ יִהְיוּ: וְכִי-הַמַּלְכִים
 הָאֵלֶּה יִחַלְסוּ וְהַשָּׂרִים יַעֲבְרוּ וּכְבוֹדָם וְגִאוֹנָם יִהְיוּ כְדַמּוֹת מַרְאֶה:
 ט וּמַלְכוּתִי לְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים וּכְבוֹדָה וְתִסְאַרְתָּהּ בְּמַרְכָּבַת הָאֵב מִשְׁכָּנָם:
 יד וּכְדַבְּרֵי אֲלֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְמַעַן יִחַשׂוּ חֲדָה אִתְּךָ אֱלֹהִים
 ב וַיֹּאמֶר אֶל-יְהוָה רַעְיוֹ: מִה-נִּוְעִיל כִּי נִשְׁבַּחְתָּה אֲנַחְנוּ וְאַנְשֵׁינוּ לְנַחְמוֹ
 ג-ד וְהִנֵּה הוּא כִּזְ לָנוּ: הִבָּה נִשׁוּבָה אֶל-אַרְצוֹתֵינוּ: הוּא יוֹשֵׁב כּוֹאֵב
 ה בְּתוֹר־תוֹלְעִים וְרִים רַע וּבְקִלְ-זוֹאת יִתְנַאֵף עָלֵינוּ וּבְאַמְרוֹן מַלְכוּת
 ה תַּחֲלָקָה הֵן וּמִשְׁשָׁרְרֵן וּמַלְכוּתֵנוּ אוֹמֵר הוּא לְעוֹלָם תַּעֲמוֹד: וַיִּקָּם
 אֱלֹהִים וְהוּא נִסְעָר מְאֹד וַיִּסָּן מִהֶם בְּגִגּוֹן רַב וַיֹּאמֶר הִנְנִי הוֹלֵךְ הֵן
 אֲנַחְנוּ כְּאֵנוּ לְנַחְמוֹ וְהוּא כִּזְ לָנוּ לְעֵינֵי אֲנָשֵׁינוּ:
 לה אָז תִּקְסֹוּ בַלְדָד וַיֹּאמֶר לֹא כֵן יְדַבְּרוּ אֶל-אִישׁ-מִמַּקְאֹבוֹת אֲשֶׁר
 ב גַּם-נִנְעִים רַבִּים לוֹ: הִנֵּה אֲנַחְנוּ הַבְּרִיאִים קָלִיל לֹא-יִכְלָנוּ לְנִשְׁת
 ג אֲלֵיו מִסְּנֵי הַרִים הַרְעַע כִּי אִם בְּרַב בְּשָׂמִים נֹוֹתְנֵי רִים: אַתָּה אֱלֹהִים
 ד שְׂכַחְתָּ כֵּלָה מִה-הִנֵּה לָךְ בְּהִיוֹתָהּ חוֹלָה שְׁנֵי גַמִּים: וְעַתָּה נִאֲדוּר־נָא
 ה נִשְׁשָׁנוּ לְמַעַן נִדַע מִה-לֹו אוֹלֵי וְכִר אֶת-אֲשֶׁרוֹ לְסָנִים וַיִּצָּא מִדַּעְתּוֹ:
 ו מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יֹאבֵד לְבוֹ וְלֹא יִלָּךְ שׁוֹלָל בְּהִיוֹת נְנַעִים בְּאֵלֶּה
 ו עָלָיו: וְעַתָּה הִנֵּי-חֲלִי וְאַנֶּשׂ אֲלֵיו וְאַדַּע מִה-הִנֵּה לוֹ:

לו וַיָּקָם בַּלְדָּד וַיִּגַּשׁ אֵלַי וַיֹּאמֶר הֲאֵתָהּ אִיּוֹב וַאֲמַר בְּדַבְרֶךָ:
 ג- וַיֹּאמֶר הֶעֱמַד לְבָרְךָ בְּקִרְבֶּךָ: וְאֲנִי אֲמַרְתִּי אֲמַנָּם בְּדַבְרֵי הָאָרֶץ לֹא-
 עָמַד לְבִי כִּי נִסְ-לְאָרֶץ נִסְ-לְיוֹשְׁבֶיהָ אֵין מַעֲמַד אַךְ בְּדַבְרֵי שָׁמַיִם
 ד- לְבִי עוֹמֵד כִּי בַשָּׁמַיִם אֵין חֲלוּפֹת: וַיַּעַן בַּלְדָּד וַיֹּאמֶר יִדְעֻנוּ כִּי אֵין
 הָאָרֶץ עוֹמֵדֶת כִּי תִשְׁתַּנֶּה לְפָנֶי הַזָּמָן פַּעַם תּוֹבָא בַּמַּשָּׁשׁט פַּעַם תִּשְׁלַט
 ה- וַיִּגַּשׁ אֲשֶׁר תִּהְיֶה מִלְחָמָה: וְעַל הַשָּׁמַיִם שָׁמַעְנוּ כִּי נָכוֹן מַעֲמָדָם: אַךְ
 ז- אִם בְּאֵמֶת בָּאתָ בְּסוּדָם הֲבֵה אֲשַׁאֲלֶךָ דָּבָר: וְאִם תִּשְׁיַבֵּנִי עַל-רֵאשׁוֹן
 בְּהִשָּׁבֵל אֲשַׁאֲלֶךָ שְׁנִית וְכִי תִשְׁיַבֵּנִי נְכוּנָה וַיִּדְעֻנוּ כִּי לְבָרְךָ לֹא עֲנִיבָה:
 לו וַיּוֹסֶף דָּבָר אֵלַי וַיֹּאמֶר לְמִי תִקְוָה: וְאֲנִי אֲמַרְתִּי לֵאלֹהִים
 ב- חַיִּים: וַיֹּאמֶר עוֹד מִי לָקַח אֶת רְכוּשְׁךָ אוֹ הֵבִיא עָלֶיךָ אֶת-הַנִּנְגָעִים
 ד- הָאֵלֶּה: וְאֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים: וַיּוֹסֶף עוֹד וַיֹּאמֶר אֵלַי הֵן לֵאלֹהִים
 תִּקְוָה וְאֵיךְ תֹּאמַר לֹא בְצַדִּיק הֵבִיא עָלָיו אֶת-הַנִּנְגָעִים הָאֵלֶּה אוֹ לָקַח
 ו- מִמֶּה אֶת-רְכוּשְׁךָ: אִם-נָתַן וְלָקַח טוֹב הִנֵּה לְבִלְתִּי מִתְּ לָךְ מְאוּמָה: הֵן
 ח- לְעוֹלָם לֹא יִגְבַּל מְלַךְ אִישׁ-צָבָאוֹ אֲשֶׁר הִנֵּה נוֹשֵׂא כְלָיו בְּאֵמוּנָה: וּמִי
 ט- יַחְקֵר עִמָּךְ וּמַחְשָׁבוֹת] יי וַחֲקַמְתּוּ וּמִי יַעַז לְגַל עַל-יְיָ עוֹל: הַשִּׁיבֵנִי
 י- אִיּוֹב עַל-אֵלֶּה: וְעוֹד אָמַר לָךְ אִם-לְבָרְךָ נָכוֹן עָמַד הַגִּידָה אִם-בִּינָה
 לָךְ מֵדוּעַ נִרְאָה אֶת-הַשָּׁמַשׁ יוֹצֵא בַמְּזֻרָח וְבָא בַמַּעֲרָב וְכִי נָקוּם בַּבֶּקֶר
 יא- וּמִצְאָנָהוּ עוֹלָה בַמְּזֻרָח: הַבִּינֵנִי אֶת-אֵלֶּה אִם-עוֹבֵד אֱלֹהִים אָתָּה:
 לח וְאֲנִי הַשִּׁיבֹתִיו עַל-אֵלֶּה: אֲמַנָּם יִשׁ-בִּי בִינָה וְלְבִי עִמִּי: וּמֵדוּעַ
 ב- לֹא אִמְלֵל גְּדֻלוֹת יי הַאֲחַשָּׂא בַשִּׁשְׁמִי לֵאלֹהֵי הָיָה לֹא תִהְיֶה: מִי
 ז- אֲנַחְנוּ בִּירְנִיבָה לְעַסֵּק בְּדַבְרֵי שָׁמַיִם וְאֲנַחְנוּ בְּשֶׁר וַחֲלַקְנוּ עֵשֶׂר וְאַסֵּר:
 ה- וְלִבְעִבּוֹר תִּדְעֻנוּ כִּי לְבִי עִמִּי שָׁמַע-נָא אֶת-אֲשֶׁר אֲשַׁאֲלֶכֶם: הֵן הָאֵכֵל
 ז- בָּא דָרֶךְ הַסֶּה וְגַם הַמַּיִם דָּרֶךְ הַסֶּה יִשְׁתּוּ וּבְלַע אֶחָד יַעֲבִרוּ וְכִי נִרְדּוּ
 ז- שְׁנֵיהֶם יִסְרְדוּ זֶה מִזֶּה וּמִי הוּא הַמְּסַרִּיד אֶת-אֵלֶּה: וַיֹּאמֶר בַּלְדָּד לֹא
 ח- יִדְעָתִי: וְאֵעַן עוֹד וַאֲמַר אֵלַי הֵן אֶת-הַבְּפֻרֶת הַבָּשָׂר לֹא תִבִּין וְאֵיךְ
 ט- תִּשְׁיַג אֶת-דַּבְרֵי הַשָּׁמַיִם: וַיַּעַן צוֹסֵר וַיֹּאמֶר לֹא דָבָרִים אֲשֶׁר מִמַּעַל לָנוּ
 י- נַחֲקֵר כִּי אִם-תִּחַצְּנוּ לְדַעַת אִם-בִּינָתֶךָ אָתָּה וְהִנֵּה בְּאֵמֶת יִדְעֻנוּ כִּי
 לְבָרְךָ לֹא הִלַּךְ מֵאָתָּה: וְעַתָּה מֵה-תֹּאמַר נִשְׁשָׁף וְנַעֲשֶׂה-לָךְ הִנֵּה אָתָּה
 יא- וְרוּסָאֵי שְׁלֹשׁ מַלְכוּיּוֹתֵינוּ הַתְּחַפֵּץ לְהִרְסָא בְיָדָם אוֹלֵי תַעֲלֶה אַרוּכָה לָךְ:
 וְאֵעַן וַאֲמַר רְסוּאָתִי וְאַרוּכָתִי מֵאֵת יי אֲשֶׁר בָּרָא גַם-אֶת-הָרוּסָאִים:

לט עֹדְנִי מְדַבֵּר עִמָּם וְעוֹצִית אִשְׁתִּי בָּאָה קְרוּעַת בְּגָדִים: הִיא
 ב קָרְחָה מִעֲבֹדֹת בְּעֲלִיָּה אַחֲרֵי אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ לְעֲצָרָה מִלְּכַת בַּל-
 ג יְרֵאוּהָ הַמַּלְכִּים מִדְּבָרֵי וַיִּקְחוּהָ: וַתָּבֹא וַתִּפֹּל לְרַגְלֵיהֶם וַתִּמְדֶּךָ וַתֹּאמֶר:
 ד וְדַבְּרֵנִי אֲלִישׁוֹ וְשִׁנִּי אֹזְהָבִיךָ כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי לְסָנִים אֲצַלְכֶם וְאִיךָ הָיִיתִי
 ה-ו לְבוֹשָׁה: וְעַתָּה רְאוּ אֶת-מַלְבוּשֵׁי בָהֶם בָּאתִי: וַיִּכְפוּ בְּכִי גְדוּל
 ז וּבַתּוֹגַת-מִשְׁנֵה נְאֻלְמוֹ: וְאֲלִישׁוֹ לָקַח אֶת-בְּגָדֵי הָאֲרָנָן אֲשֶׁר עָלָיו
 ח וַיִּקְרָעֵהוּ וַיִּשְׁלִיכֵהוּ עַל-אִשְׁתִּי: וְהִיא בִקְשָׁה מֵהֶם לֵאמֹר אַחֲלָה
 ט קִנְיָנְכֶם וְאֶמְרוּ לְאֲנָשִׁיכֶם כִּי-יִחַסְרוּ אֶת-מִפְּלַת הַבַּיִת אֲשֶׁר נָסַל עַל-
 י קִנְיָ לְמַעַן תִּבְאֵנָה עֲצָמוֹתֵיהֶם אֶל-קִבְרִי: כִּי אֵין גְּדֵנוּ מִשְׁנַת לְהוֹצִיא
 יא קֶסֶף עַל-זוֹאת וּבְכֵן נִרְאָה אִךְ אֶת-עֲצָמוֹתֵיהֶם: הַסִּיָּה אֲנִי אִם קִטָּן
 יב בְּהֵמָה לִי כִּי מָתוּ עֲשָׂרַת קִנְיָ וְאִף אֶחָד מֵהֶם לֹא קָבַרְתִּי: וַיִּלְכוּ
 יג לְחַפֵּר אִךְ אֲנִי עֲצַרְתִּי בַעֲדָם וְאֹמַר: אֶל-תִּיָּגְעוּ לְדִיק כִּי לֹא תִמְצְאוּ
 יד אֶת-בְּנֵי אַחֲרָי אֲשֶׁר הֶעֱלֹו הַשָּׁמַיִם בְּיַד הַמַּלְאָךְ אֲשֶׁר בִּרְאָם: וְהֵם
 טו עָנוּ לִי וְאָמְרוּ מִי לֹא יֹאמֶר גַּם-הַסַּעַם כִּי-הִבִּיתָ בַתְּמַהוֹן וּבִשְׁעוֹן
 טז כִּי תֹאמֶר הֶעֱלֹו קִנְיָ הַשְּׁמַיְמָה וְעַתָּה הוֹרְנוּ אֶת-הָאָמֶת:
 ז-ב וְאֵעַן וְאֹמַר אֲלֵיהֶם הַקִּימוּנִי-נָא וְאֶעֱמַד וְנִקְיִמוּנִי וַיִּתְמַכּוּנִי
 ג בְּרוּעוֹתַי מִזָּה וּמִזָּה: וְאֲנִי עֲמַדְתִּי וְאֶהְלֵל אֶת-הָעָב: וְאַחַר הַתְּפִלָּה
 ד אָמַרְתִּי אֲלֵיהֶם שָׂאוּ עֵינֵיכֶם מִן־קִרְחָה וּרְאוּ אֶת-בְּנֵי מַעֲשָׂרִים כְּבוֹד-
 ה מְרוֹם: וַתִּבֹט גַּם-עוֹצִית אִשְׁתִּי וַתִּפֹּל וַתִּתְפַּלֵּל וַתֹּאמֶר הִנֵּה-נָא יָדַעְתִּי כִּי
 ו יִשְׁלַח וְזָרוּנִי לְסָנִי: וַיַּעַתָּה אֶקְוָמָה וְאֶלְכָה הָעִירָה וְאֲנוּחַ מִעַט וְאֶקְבֹּל
 ז שָׂכָר עֲבוֹדָתִי: וַתִּשָּׁב הָעִירָה וַתָּבֹא אֶל-דַּרְשַׁת הַבְּקָר הוּא הַבְּקָר אֲשֶׁר
 ח לָקַח מִמֶּנָּה לְסָנִים בְּיַד אֲדוּנֵיהָ הַיּוֹם: וַתִּשָּׁכַב בְּאַחַד הָאֲבוּסִים וַתִּמַּת
 ט בְּרוּחַ טוֹבָה: וּבְעֲלִיָּה מִעֲבֹדֵיהָ הִלָּךְ לְבַקְשָׁה וְלֹא מִצָּאָה: וַיָּבֹא לְעֵת-
 י עֶרֶב אֶל-דַּרְשַׁת הַבְּקָר וַיִּמְצָאָהּ מֵתָה: וְכִלְרוּאֵיהָ אֶעֱקוּ אֶעֱקֶה גְדוּלָּה
 יא וַיִּקְוַנּוּ עָלֶיהָ וְהַקּוֹל נִשְׁמַע בְּכִלְהֵעִיר: וַיְרוּצוּ שָׂמָּה לְדַעַת מַה-הִיָּהוּתָה:
 יב וַיִּמְצְאוּהָ מֵתָה וּמִסְבִּיב לָהּ הַבְּהֵמוֹת בּוֹכוֹת עָלֶיהָ: וַיִּשְׁאוּהָ מִשָּׁם וַיִּקְבְּרוּהָ
 יג עַל-יַד-הַבַּיִת אֲשֶׁר נָסַל עַל-בְּנֵיהָ: וְאֶבֶל גְּדוּל עָשׂוּ לָהּ עֲנֵי הָעִיר
 יד וַיֹּאמְרוּ רְאוּ הִנֵּה זֹאת עוֹצִית אִשְׁתְּ הַשָּׁם וְהַכְּבוֹד וְלֹא יָדְתָה לְקַבְּרָהּ
 טו כַּאֲשֶׁר לָהּ יָאֵתָה: וַתִּקְוַהּ אֲשֶׁר קוֹנְנִי עָלֶיהָ תִּמְצְאוּ בְּדַבְּרֵי הַיָּמִים:

מא וְאֵלִיסוּ וְהָאֲחֵרִים יָשְׁבוּ עַל-יְדֵי וַיִּתְקַחוּ וַיִּדְבְּרוּ גְדוּלוֹת:
 ב-ג-ד וּמִקֵּץ שָׁבְעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם קָמוּ וַיִּבְקְשׂוּ לְלֶקֶת אֶל-אַרְצָם: וַיִּשְׁבִּיעַם
 ד אֱלֹהִים לֵאמֹר כִּתְרוּ לִי זְעִיר וְאֲחִינֹה לוֹ דַּעֲי אֶת אָנִי: זֶה כִּמְהָ
 ה יָמִים נִשְׁאַתֶּם שָׁנִים לְאִיּוֹב כִּי אָמַר צְדָקָתִי: וְאֲנִי לֹא אֲשָׂא סָנְיִי הֵן
 בְּרֵאשׁוֹנָה קִוִּנְתִּי עָלָיו כִּי זָכַרְתִּי אֲשֶׁרוֹ מִקְדָּם וְהוּא עֲשָׂה בְּרַחֲב
 גִּשְׁשׁוֹ וּבְנִאָּוֹתָיו וּבְגִדְלֵ לִבּוֹ דַּבֵּר וַיֹּאמֶר כִּי כִּסֵּא לוֹ בְּשָׁמַיִם:
 ו-ז וְעַתָּה שָׁמְעוּנִי וְאֲגִידָה לָכֶם כִּי חִלְקוֹ לֹא-הוּא: אֲחֵרֵי-כֵן הִבִּיעַ
 אֱלֹהִים רוּחוֹ בְּרוּחַ הַשָּׁטָן וַיִּדְבֹּר אֵלָי עֲזוֹת הֲלֹא הִם כְּתוּבִים
 בְּדַבְּרֵי הַיָּמִים לְאֱלֹהִים:

מב וּכְאֲשֶׁר כִּלָּה לְדַבֵּר גְּדוּלוֹת נִרְאָה אֵלָי יי מִן-בִּסְעָרָה וְהִעֲנִנִים
 ב וַיִּדְבֹּר: וַיּוֹכַח אֶת-אֱלֹהִים וַיִּרְאֵנִי כִּי לֹא אָדָם כִּי אִם-חַיָּה דִּבְרָה
 ג מִתּוֹכֹ: וּבְדַבֵּר יי אֵלָי בְּעַד גְּרָסָל שָׁמְעֵתִי אָנִי וְאַרְבַּעַת הַמַּלְאָכִים
 ד אֶת-קוֹלוֹ בְּדַבְּרוֹ: וְאֲחֵרֵי אֲשֶׁר כִּלָּה יי לְדַבֵּר אֵלָי אָמַר אֶל-אֱלִיסוּ:
 ה אַתֶּם אֱלִיסוּ חֲטֹאתֵי וַשְׁנֵי רַעִיף עֲמָדָה כִּי לֹא דִבַּרְתֶּם נְכוּנָה אֶל-
 ו עַבְדֵי אִיּוֹב: לָכֵן קִוְּמוּ וּבְקִשׂוּ מִמֶּנּוּ לְהִבִּיאַ עוֹלָה בְּעַדְכֶם וּבְכַסֵּר
 ז עֲוֹנְכֶם כִּי אֶת-סָנְיִי אֲשָׂא לְבַלְתִּי מִמִּיתְכֶם: וַיָּבִיאוּ אֵלָי אֶת-הַבִּנְיָחִים
 וְאֲנִי לִקְחֵתִי וְהִעֲלִיתִי בַעֲדָם וַיִּי רָצָה וַיִּסְלַח לְעוֹנֵם:

מג וַיַּדַּע אֱלִיסוּ וּבִלְבָד וַצּוֹפֵר כִּי יי נִשָּׂא עֲוֹנֵם וַעֲזוֹן אֱלֹהִים לֹא
 ב-ג-ד נִשָּׂא: וַתִּצְלַח הַרוּחַ עַל-אֱלִיסוּ וַיִּדְבֹּר שִׁיר: וַשָּׂאָר הַרְעִים עָנּוּ
 ד אֲחֵרָיו הֵם וְאֲנֹשִׁיָּהֶם עַל-יַד-הַמַּזְבֵּחַ: וַיֹּאמֶר אֱלִיסוּ

ה נִסְלַחוּ לָנוּ מִסְּאִיְנוּ נִצְּפָן עֲוֹנֵנוּ:
 ו אֱלֹהִים אֱלֹהִים הוּא הַחֹטָא לְבָדוּ
 ז כָּבֵה אֹרֹו נֶעֱלַם זָהָר
 ח כִּי בְּיַד-חֲשָׁךְ הוּא וְלֹא בְּיַד-אֹזֶר
 ט מַלְכוּתוֹ חֲלָפָה בְּסֹא הָיָה לְרַקֵּב
 י יָסִי הַנְּחָשׁ אָהֵב וּקְשָׁקְשֵׁי סִתֵּן
 יא לֹא כָחַר בְּנִי וְלֹא גִרָא אוֹתוֹ
 יב וַיִּשְׁכַּחְהוּ יי וְהִקְדוּשִׁים עֲזָבָהוּ
 יג אֵין רַחֲמִים בְּלִבּוֹ וְאֵין שְׁלוֹם בְּסוּיוֹ
 לֹא יְהִי-לוֹ זָכָר בֵּין חַיִּים:
 אֹזֶר נָרוֹ נִהַפֵּד לוֹ לְאֲשָׁם:
 שׁוֹעֲבֵי חֲשָׁךְ יִנְעֲלוּ כְבוֹדוֹ וַתִּסְאָרְתוּ:
 וּכְבוֹד אֶהְלֹו יִמְצָאֵהוּ בְּשֹׂאֵל:
 וּמְרָרְתוֹ וַחֲמָתוֹ הָיָה לוֹ לְמִאֲכָל:
 וְגַם-אֶת-בְּחִירָיו הִכְעִים:
 וְאֶת גִּמְצָתָהּ יִהְיֶה מְעוֹן לוֹ:
 חֲמַת צָסְעוֹנִים בְּלִשׁוֹנוֹ:

מא ב שבעה ועשרים יום. אולי מנין זה הוא לפי מנין הנאומים שבס' איוב ג' - מ"ב.
 אבל כאן (ע' בפסוק ג') אנו עומדים עדיין לפני נאומיו של אליהו. - ברוח השטן. בקרת
 שלימה יש כאן על נאומיו של אליהו שבס' איוב. -

- יד צדיק הוא יי אמת משפטיו אין לִסְגִּיּוֹ מִשָּׂא סָנִים הוּא שׁוֹפֵט כְּלָנוּ:
- טו הנה יי יופיע הנה הקדושים יבנו תוכאנה עמרות לקול הלל:
- טז יעלו קדושים יגילו בלכם כי השיגו הכבוד אשר קוו:
- יז נמחו חטאינו נקינו מעונינו ואלהיהוא הרע לא זכר לו בחיים:
- מד ואחרי כלות אליפו אתהשיר אשר ענו אחריו בלם והמה סובבים אתהמנפח קמנו ונלך העירה אליהבית אשר אנחנו
- ג- יושבים בו היום: ונעש משתה גדול ושמחת יי עלינו: ואחרי-כן שבת ובקשתי לעשות טוב לעניים וישבו אלי אוהבי ואשר ידעו
- ד- לעשות טוב: וישאלוני לאמר מה-תבקש עתה מידנו: ואני זכרתי את-העניים ואבקשה גם-הפעם לעשות טוב ואמר תנו לי איש קשישה אחת לכפות מערמי העניים: וביאו לי איש קשישה אחת וארקעה ברכמנים זהב: וני ברך את כל-אשר הנה לי ויוסף את-כל-אשר לי למשנה:
- מה ועתה בני הנה אנכי הולך למות רק אל-תשכחו את-יי:
- ג- עשו טוב לעניים ואל-תתעלמו מן-החלשים: אל-תקחו לכם נשים מן-הנקרים: וראו בני הנני מחלץ לכם כל-אשר-לי למען יהיה איש איש מקם ארון לחלקו:
- מו וקבה קבלו שבעת הבנים איש חלקו: אך לבנות לא נתן מהונו ותתעצבנה ותאמרנה לאביהן אדונינו אבינו הלא גם-אנחנו ילדיה ומדוע לא נתת לנו מאשר לך: ויאמר איוב אל-בנותיו אל-תרגזנה בנותי כי לא שכחתיכן: הנני נותן לכן נחלה מוכה מאשר לשבעת אחיכן: ויקרא לבתו אשר שמה ימימה ויאמר אליה קחי את-הטבעת הזאת והלכת אל-המסור והבאת את-שליש תבות הזהב ונתתי לכן את-נמלתכן: וטלך ותביאין: וישתח ויוצא את-שלישת אזורי הרקמה אשר לא יוכל איש להגיד את-מראיהם יען אשר לא מן-הארץ הם כי אם מן-השמים והם מפיצים ניצוצות-אש בקרני השמש: ויתן אזור לאשה ויאמר שמנה אותן על-חזותיכן למען ייטב לכן כל-ימי חייכן:
- מז ותאמר אליו הבת האחרת הנקראת קציעה אבי הזאת הנחלה

מה ג האיסור לנשואי נשים נכריות עובר מעורא ואילך ובכל הספרות החיצוניות. —

מו ז אזורי הרקמה. τας... χορδὰς τὰς ποικίλας —

ב אשר אמרת כי טובה היא מנחלת אחינו: מה-חֲסֵן בְּאֲזוּרִים
 ג הַעֲדָסִים הָאֵלֶּה הֵן לֹא אֵלֶּה יְהִיו לָנוּ לְמַחְנֶה: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶן אֲבִיהֶן:
 ד הַמַּעַט כִּי הָיָה יְהִיו הָאֲזוּרִים הָאֵלֶּה לָּכֵן לְמַחְנֶה כִּי נִסְ-יָבִיאוּ אֶתְכֶן
 ה לְחַיִּים טוֹבִים יוֹתֵר לְחַיִּים בְּשָׁמַיִם: הֲלֹא תַרְעוּ אִתָּם הַיְלָדִים אֶת-
 ו עַרְף הָאֲזוּרִים הָאֵלֶּה: וְאֲנִי יִקְרָתִי בְּעֵינַי וְיִלְתָּם לִי כַּיּוֹם אֲשֶׁר
 ז הוֹאִיל לְרַחֲמֵי וּלְהַסִּיר מֵעַל בְּשָׂרִי אֶת-הַנְּנֻעִים וְאֵת הַתּוֹלְעִים:
 ח וַיִּקְרָאנִי וַיִּתֶּן-לִי אֶת-שְׁלֶשֶׁת הָאֲזוּרִים וַיֹּאמֶר אֵלַי אֲזַרְנָא כְּגֹבֵר
 ט הַתּוֹלְעִים מִבְּשָׂרִי וְאֶת-הַנְּנֻעִים: וְאֲזַן חֹזֵק בְּשָׂרִי כְּדָבָר וְיִקְרָא
 י לִי מֵעוֹלָם כְּלִיחִי וְנִסְיָן הַמַּבְּאֻבִּים אֲשֶׁר בְּלֵב גִּשְׁחָחִי: וַיְנִי
 יא דָּבָר אֵלַי מִתּוֹךְ הַסַּעֲרָה וַיִּרְאֵנִי אֶת-אֲשֶׁר הָיָה וְאֲשֶׁר לִהְיוֹת: וַעֲתָה
 יב יִלְדֵי בְהִיּוֹת אֵלֶּה לָּכֵן לֹא תִדְעָנָה לְעוֹלָם כְּלִיחִי וְאֶת-אֲזַרְנָא וְאֶת-
 גִּשְׁחָחִי לֹא תַעֲלֶה עַל-לִבְבְּךָ: כִּי מִשְׁמַרְתָּ הֵם מֵאֲבִיבִין וַעֲתָה
 אֲזַרְנָא אִתָּם בְּטָרִם אָמוֹת לְמַעַן תּוֹכְלֶנָה לְרֵאוֹת אֶת-הַבָּאִים אֶל-
 נַפְשִׁי וְהַשְׁתַּמְמַתְּן לְרֵאוֹת בְּרֵאוֹת הָאֱלֹהִים:
 מח וַתִּקַּם הָאִחַת הַנִּקְרָאת וַיִּמָּה וַתִּשָּׂם אֶת-הָאֲזוּר עַל-בְּשָׂרָהּ
 ב כַּאֲשֶׁר אָמַר אֲבִיהָ: וְהָיָה נְהַפֵּךְ לָהּ לֵב אַחַר אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה עוֹד
 ג בְּדַבְּרֵי הָאָרֶץ: וְתִהְיֶה בְּלִשׁוֹן הַמַּלְאָכִים וְתִשְׁלַח שִׁירָה אֶל-אֱלֹהִים
 ד בְּדַבְּרֵי שִׁירֵי הַמַּלְאָכִים וְהַשִּׁירִים אֲשֶׁר הִבִּיעָה רִשָּׁם הַרוּחַ עַל-
 שְׁמֵלֶתָהּ:
 מט אַחֲרֵי-כֵן אָזְנָה קָצִיעָה וַיְהִי לָהּ לֵב אַחַר אֲשֶׁר לֹא חָשַׁב עוֹד
 ב עַל-דַּבְּרֵי הָעוֹלָם: וַסִּיָּה הִבִּיעַ שִׁירֵי-קְרוֹמִים וְתַהֲלֵל כְּלִיחִי מֵעַשָׂה מְרוֹם:
 ג וְאֲשֶׁר יִחַפֵּץ לְרַעַת אֶת-מַעֲשֵׂה הַשָּׁמַיִם יוֹכֵל לְמַצֵּא בְּשִׁירֵי קָצִיעָה:
 ד וְאֲזַן אָזְנָה גַם-הָאִחַרְתָּ הַנִּקְרָאת קָרָן הַסּוּף וַיִּחַל שִׁירָה לְדַבֵּר
 ה בְּלִשׁוֹן שׁוֹכְנֵי מְרוֹמִים: וְגַם-לָבָּה הַשְׁתַּמְנָה וַיִּרְחַק מִמַּעֲשֵׂי הָעוֹלָם
 וַתִּדְבֵר בְּלִשׁוֹן הַבְּרוּבִים וַתִּסָּאֵר אֶת-אֲדוֹן הַתְּהַלּוֹת וַתִּרְאֵ אֶת-
 ג כְּבוֹדֶן: וְאֲשֶׁר יִבְקֹשׁ לְחַקֵּר יִסֵּר דְּבָרֵי כְבוֹד הָאֵב וַיִּמְצָאם כְּתוֹבִים
 ד בַּתְּסֻלּוֹת קָרָן-הַסּוּף:

מזו אור-נא כגבר חלציך. איוב ליח ג', מ' ז'. אותה שעה ניתנו לו מן השמים
 הזוורים, ואח"כ בא הצווי: אור-נא. ביוני הוציא את מלת הזוירו באור-נא בלשון: קום
 אָזַר (ἀναστα) אָזַר (אלם באיוב שבע' לא מסר נא ותרגם ζῶσαι, סתם). —

- ג וּבְכֹלֹת שְׁלֹשֶׁתָּן אֶת־דְּבָרֵי שִׁירֵיהֶן וְשֵׁם הָאָדוֹן וְאֲנִי גֵרָה
- ב אַחֵי אִיּוֹב וְגַם־רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שָׁם הִנְתָּהּ: וְנִחַנְנוּ יוֹשְׁבִים לִיד אִיּוֹב
- ז עַל־מִשְׁתֵּי וְאֶשְׁמַע אֶת־הַגְּדֹלוֹת אֲשֶׁר הִבִּינוּ הָאֵמֶת לְרַעֲוִתָּהּ: וְאָבִיתָב
- אֶת־כָּל־הַסֵּסֶר הַזֶּה מִלְּבַד שְׂרָשׁוֹת הַשִּׁירִים לְשֹׁלֵשׁ בְּנוֹת אַחֵי
- [שִׁירֵי־]וְשׁוּקָה הֵם כִּי גְדֹלוֹת אֱלֹהִים הֵם:
- נא וּמִקֵּץ שְׁלֹשֶׁת יָמִים אֲשֶׁר שָׁכַב אִיּוֹב חוֹלָה עַל־מִשְׁתּוֹ בְּלֵי עֲנוּי וּבְלֵי
- קֶאֱב כִּי כָל־עֲנוּי לֹא יָכֹל עוֹד לִגְעַע בּוֹ מִסֵּנִי אוֹת־הָאֲזוּר אֲשֶׁר אָנֹכִי:
- ב- וּמִקֵּץ שְׁלֹשֶׁת יָמִים רָאָה אֶת־כָּל־הַבָּאִים אֶל־נַפְשׁוֹ: וַיָּקָם סֵתָאִם וַיִּקַּח
- ד אֶת־הַבַּנּוֹר וַיִּתְּנֵהוּ אֶל־יְמִימָהּ בְּתוֹ: וְלִקְצִיעָה נָתַן מִחַמַּת קַמְרַת
- ה- וַיִּלְקַח הַסּוּף נָתַן תַּחַ: לְמַעַן תִּבְרַכְנָה אֶת־הַבָּאִים אֶל־נַפְשׁוֹ: וּבִקְחֶתָּן
- ז [אֶת־אֵלֶּה] וַתִּרְאִינָה אֶת מַרְבֶּב־הָאֲזוּר הַבָּאָה אֶל־נַפְשׁוֹ: וַתִּבְרַכְנָה
- ח וַתְּהַלְלֵנָה אִשָּׁה בְּלִשׁוֹן הַנְּבִחָתָהּ: וְאִמְרָרְכֶן יָצָא הַיֹּשֵׁב
- ט בַּמַּרְבֶּבֶה הַגְּדוֹלָה וַיִּבְרַךְ אֶת־אִיּוֹב: וַעֲיִנֵי שְׁלֹשׁ בְּנוֹתָיו וַעֲיִנֵי אֲבִיהֶן
- י רָאוּ אֵת הָאֲמָרִים לֹא רָאוּ: וַיִּקַּח אֶת־נַפְשׁוֹ וַיִּתְּבַקֵּה בְּרַעֲוִיתָיו
- יא וַיְבִיאֶה אֶל־הַמַּרְבֶּבֶה וַיַּעַף קַדְמָהּ: וַיָּנִיתָ עֲשָׂה וַתִּבְאֵ אֶל־קִבְרִי:
- יב וְשֹׁלֵשׁ בְּנוֹתָיו הִלְכוּת בְּרֹאשׁ אֲזוּרוֹת וְאִמְרוֹת שִׁירָה לְאָב:
- נב וְאֲנִי גֵרָה אַחֵי וְשָׁבַעַת בְּנֵי הַזְּכָרִים וְהַעֲנִיִּים וְהַיְתוּמִים וְכָל־
- ב חֲלָשׁ בְּבִינוּ וְאִמְרָנוּ: אוֹי לָנוּ הַיּוֹם מִשָּׁנָה אוֹי כִּי הַיּוֹם לָקַח פֶּתַח
- ג הַחַלְשִׁים: לָקַח אוֹר הַעֲנָרִים לָקַח אֲבִי הַיְתוּמִים לָקַח מֵאִשְׁפָּה
- ד הָאוֹרְחִים לָקַח לְבוּשׁ הָאֱלֻמְנוֹת: וּמִי הַנְּשָׂאָר אֲשֶׁר לֹא כָּבֵה אֶל־
- ה אִישׁ הָאֱלֹהִים: וַיִּשְׂאוּ יַחַד אֶת־הַגְּוִיָּה אֶל־קִבְרִי וְכָל־הָאֱלֻמְנוֹת וְהַיְתוּמִים
- ו עוֹמְדִים מִסְּבִיב וְעוֹצְרִים מֵהוֹדִידוֹ אֶל־הַקִּבְרִי: וּמִקֵּץ שְׁלֹשֶׁת יָמִים
- ז הִבִּיאֵהוּ אֶל־קִבְרִי וּשְׁנָתוֹ עָרְבָה לוֹ: וְשִׁמוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ נִקְרָא
- בְּכָל יוֹר יוֹר עַד־עוֹלָם אָמֵן:

ג נ ריה. Νηεῖος. —

גא אשה בלשון הנבחרת ἐλάττω ἐν τῇ ἐξαιρέτῳ διαλέκτῳ, כלו' כל אחת בלשון המיוחדת שלה. ואילו היתה כוונתו לומר שהוציאו דבריהן בלשון הקדש, ודאי היה אומר כלן (ולא: אשה אשה) בלשון הנבחרת. —